

EESTI VÄLISPOLIITIKA ARENGUKAVA 2030

LISA 1–6

Sisukord

Lisa 1. Kaasatud partnerid	2
Lisa 2. Seosed teiste arengukavadega	3
Lisa 3. Seosed läbivate teemadega	7
Lisa 4. Lisainfo arengukoostööst	8
Lisa 5. Arengukava mõõdikud koos sihttasemetega	12
Lisa 6. Arengukava mõjude analüüs	18

Lisa 1. Välispoliitika arengukava koostamisse kaasatud partnerid

Välispoliitika arengukava koostamisse kaasatud partnerid

Riigikantselei
Haridus- ja teadusministeerium
Justiitsministeerium
Kaitseministeerium
Keskkonnaministeerium
Kultuuriministeerium
Maaeluministeerium
Majandus- ja kommunikatsiooniministeerium ning Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus
Rahandusministeerium
Siseministeerium
Sotsiaalministeerium
Riigikogu (väliskomisjon; riigikaitsekomisjon; Euroopa Liidu asjade komisjon; majanduskomisjon)
Rahvusvaheline kaitseuuringute keskus

Arengukoostöö partnerid:

Arengukoostöö Ümarlaud MTÜ
MTÜ MONDO
Vabaühenduste liit EMSL
E-riigi akadeemia
Eesti Idapartnerluse keskus
Päästeamet

Ettevõtluse esindusorganisatsioonid:

Eesti Tööandjate Keskliit
Eesti Toiduainetööstuse
Infotehnoloogia ja Telekommunikatsiooni Liit
Eesti Turismifirmade Liit
Eesti Kaubandus-Tööstuskoda
Eesti Kaitsetööstuse Liit
Logistika ja Transiidi Assotsiatsioon
Eesti Logistika ja Ekspedeerimise Assotsiatsioon
Eesti Elektroonikatööstuse Liit
Eesti Rahvusvaheliste Autovedajate Assotsiatsioon
Eesti Põllumajandus-Kaubanduskoda
Eesti Mööblitootjate Liit
Teenusmajanduse Koda

Eestlaskonna esindusorganisatsioonid:

Ülemaailmne Eesti Kesknõukogu
Rootsi, Kanada ja USA eestlaskonna esindusorganisatsioonid

Avalikult konsultatsioonil esitasid ettepanekuid:

Eesti Kaubandus-Tööstuskoda
Arengukoostöö Ümarlaud MTÜ
Eesti Kirikute Nõukogu

Tulevikutrendide aruteludesse (aprill 2018) kaasatud valdkonna eksperdid

Lisa 2. Seosed teiste valdkonna arengukavadega

Välispoliitika arengukava koostamisel tagati eesmärkide ja tegevuste kooskõla teiste valdkonna arengukavadega, sh koostamisel oleva Eesti 2035 strateegiaga. Mitmete valdkondlike arengukavade uuendamine on käivitunud ning välispoliitikaga seoseid omavate kavade koostamisse on välisministeerium kaasatud.

Rahandusministeerium ja Riigikantselei on saanud ülesandeks esitada valitsuskabinetile ettepanekud tulemusvaldkondade ja valitsuse taseme arengukavade 2021+ arvu drastiliseks vähendamiseks. Nende ettepanekute alusel uuendatakse lisa 2 toodud infot enne arengukava heaks kiitmist Vabariigi Valitsuses.

Joonis 1. Välispoliitika seosed teiste valdkondade ning üleilmsete kestliku arengu eesmärkidega

Eesti 2035 (www.riigikantselei.ee) on riigi arengustrateegia, mille loomise eesmärk on kasvatada ja toetada meie riigi ning rahva heaolu nii, et Eesti oleks ka kahekümne aasta pärast parim paik elamiseks ja töötamiseks. Strateegia annab ühtse suuna erinevate valdkondade poliitikakujundajatele ja otsustajatele ning eurorahade kasutamisele. Strateegia koostamist veavad kõikide huviliste osalusel riigikantselei ja rahandusministeerium ning see valmib 2020. aasta alguses. Välisministeerium on strateegia protsessi kaasatud ning tagatud on kahe dokumendi kooskõla.

Eesti säästva arengu riiklik strateegia „Säästev Eesti 21“ on Riigikogu 14. septembri 2005. a otsusega heaks kiidetud strateegia. See on Eesti riigi ja ühiskonna arendamise strateegia 2030. aastani, sihiga ühendada globaalsest konkurentsist tulenevad edukuse nõuded säästva arengu põhimõtete ja Eesti traditsiooniliste väärtuste säilitamisega. Strateegia selge fookus on Eesti jätkusuutlikkus. Strateegia põhiülesanne on vastata küsimusele — mida tuleks teha, et tagada Eesti ühiskonna ja riigi edukas toimimine ka pikemas perspektiivis? Seetõttu on strateegia aluseks valdkondlike arengukavade koostamisel.

ÜRO ülemaailmsed kestliku arengu eesmärgid (vastu võetud ÜRO tippkohtumisel (25.09.2015)). Tegevuskava eesmärk on lõpetada vaesus, kaitsta planeeti ja tagada heaolu kõigile. Tegevuskavas on 17 eesmärki, vt täpsemalt lisas 4.

Riigikogu heakskiidetud horisontaalsed arengukavad

Eesti arengukoostöö põhimõtted on Riigikogu 15. jaanuari 2003. a otsusega heaks kiidetud dokument, mis sätestab Eesti arengukoostöö põhimõtted ja nende saavutamise viisid. Eesti välispoliitika lahutamatu osana on arengukoostöö suunatud rahu, demokraatia, inimõiguste järgimise ning majandusliku ja sotsiaalse stabiilsuse tagamisele ning vaesuse vähendamisele maailmas kooskõlas säästva arengu rahvusvaheliselt heakskiidetud põhimõtetega. Dokument on lähtealus uue arengukava arengukoostööpoliitika meetmete väljatöötamiseks.

Eesti ekspordipoliitika põhialused on vastu võetud Riigikogu 14. novembri 2001. a otsusega. Põhialustes sätestatakse, et Eesti ekspordipoliitika eesmärk on ekspordil põhineva majanduskasvu toetamine ekspordi arengule kaasaaitamise teel. Ekspordipoliitika ülesanne on ekspordi arenemiseks ja kasvuks võimalikult soodsa institutsionaalse raamistiku loomine ning ekspordi toetamine Eesti toodete konkurentsivõime

suurendamise ja eksportijatele tugiteenuste pakkumise kaudu. Dokument on üheks lähtealuseks arengukava ekspordipoliitikaga seotud tegevuste kavandamiseks.

Eesti julgeolekupoliitika alused on heaks kiidetud Riigikogu 31. mai 2017. a otsusega. Julgeolekupoliitika alustes sõnastatakse Eesti julgeolekupoliitika eesmärk, põhimõtted ja tegevussuunad. Tegemist on raamdokumendiga, mis on valdkondlike arengu- ja tegevuskavade koostamise suuniseks. Dokument on oluline lähtealus uue arengukava julgeolekuvaldkonna meetmete kavandamisel.

Eesti riiklik turismiarengukava 2014–2020 on vastu võetud Riigikogu 18. novembri 2013. a otsusega. Arengukava keskendub Eesti turismisektori arengupotentsiaali efektiivsele rakendamisele. Dokument on oluline lähtealus Eesti tuntuse kasvatamiseks vajalike tegevuste kavandamisel uues arengukavas.

Kultuuripoliitika arengusuunad aastani 2020. Riigikogus 12. veebruaril 2014. a vastu võetud kultuuripoliitika põhialused on aluseks riiklike otsuste tegemisel kultuurivaldkonnas. Välispoliitika arengukava koostamisel on seos eelkõige Eesti kultuuri tutvustamisega välismaal ja loomemajanduse teemadega. Algatatud on arengukava Kultuur 2030 koostamine, kuhu Välisministeerium on kaasatud, et ühised eesmärgid ning tegevus saaks sünergiliselt kajastatud mõlemas dokumendis.

Spordipoliitika 2030 (koostamisel) omab välispoliitikaga seoseid läbi eesmärgi „Eesti riigi maine ja mõjukuse kasv.“

Vabariigi Valitsuse heakskiidetud valdkondlikud arengukavad

Eesti ettevõtluse kasvustrateegia 2014–2020. Vabariigi Valitsuse 13. oktoobri 2013. a otsusega heaks kiidetud strateegia. „Eesti ettevõtluse kasvustrateegia 2014–2020“ koostamise üldiseks eesmärgiks on aidata kaasa konkurentsivõime kava „Eesti 2020“ katusesmärkide täitmisele, suurendamaks nii tootlikkust kui ka tööhõivet. Strateegia sätestab ühe alaeesmärgina, et Eesti ettevõtted on aktiivsed eksportijad. Dokument on oluline lähtealus välispoliitika arengukava välismajanduse meetmete kavandamisel.

Eesti infoühiskonna arengukava 2020 ning küberturvalisuse strateegia. Vabariigi Valitsuse poolt novembris 2018 a. heaks kiidetud uuendatud arengukava. Arengukava keskmes on riigis info- ja kom-

munikatsioonitehnoloogia kasutamist ja nutikate lahenduste loomist võimaldava keskkonna tagamine. Arengukava üks alaeesmärk on majanduse kasvu, riigi arengut ja elanike heaolu toetava info- ja kommunikatsioonitehnoloogia taristu loomine. Selline taristu on vajalik, et paremini tagada ühiskonna sidusust. Võtame arengukava aluseks, et leida parimaid infotehnoloogilisi lahendusi välispoliitika meetmete kavandamisel.

Haridusvaldkonna arengukavad **Elukestva õppe strateegia 2020** (Vabariigi Valitsuse 13. veebruari 2014. a korraldus nr 59) ja Eesti teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni strateegia **Teadmistepõhine Eesti 2014–2020** (Riigikogu 22. jaanuari 2014. a otsus). Haridusel ja teadusel on oluline koht rahvusvahelistumise ja Eesti kuvandi loomisel, e-riigi lahenduste kõrval on olulised ka nt PISA uuringu tulemused. Saame tutvustada Eestit kohana, kus on tugev ja konkurentsivõimeline haridussüsteem ning hea teha teadust ja omandada kõrgharidust.

Heaolu arengukava 2016–2023. Vabariigi Valitsuse 30. juuni 2016. a otsusega heaks kiidetud arengukava koondab töö-, sotsiaalkaitse-, soolise võrdõiguslikkuse ning võrdse kohtlemise poliitikate strateegilised eesmärgid aastateks 2016–2023, andes tervikvaate nimetatud poliitikavaldkondade peamistest väljakutsetest, eesmärkidest ja tegevussuundadest. Dokument on aluseks ja suunanäitajaks ka Eesti välispoliitilistele soolise võrdõiguslikkuse ja võrdse kohtlemise alastele prioriteetidele, sõnumitele ja tegevustele.

Põllumajanduse ja kalanduse valdkonna arengukava aastani 2030 (koostamisel). Välispoliitika valdkonnaga on seosed välismajanduspoliitika teemadega (sh "Eesti toidusektori ekspordi edendamise tegevuskava"), julgeolekupoliitika ning arengukoostöö valdkonnas.

Riigikaitse arengukava 2017–2026. Vabariigi Valitsuse poolt 29. juunil 2017. a heaks kiidetud valdkondlik arengukava. Riigikaitse arengukava on riigi strateegiline poliitikadokument, mille eesmärk on ennetada ja maandada riigikaitsega seotud ohtusid ja pingeid, luua usutavat heidutust sõjalise agressori vastu, arendada riigi iseseisvat kaitsevõimet, suurendada riigi suutlikkust lahendada riigikaitsealisi kriise ja konflikte, suurendada ühiskonna sidusust ning tagada valmisolek seista vastu infosõjale. Dokument on oluline lähtealus uue arengukava julgeolekuvaldkonna meetmete kavandamisel.

Siseturvalisuse arengukava 2015–2020 (Vabariigi Valitsuse 17. novembri 2016. a korraldus nr 388) ning

uuendamisel olev arengukava. Arengukava käsitleb ka Välisministeeriumi tegevussuundi (märksõnadeks on näiteks isikut tõendavad dokumendid, e-resident-sus, sisserändepoliitika, rahvusvahelise kaitse poliitika aga ka EL'i elanikkonnakaitse mehhanismi rakendamine ning rahvusvaheline koostöö pääste erivõimekuste valdkonnas). Nimetatud valdkonnad on Siseministeeriumi kujundada, kuid nende elluviimises, selgitamises ja tuntuse suurendamises osalevad ka välisesindused ning neil on oluline roll Eesti maine kujundamisel maailmas. Välispoliitika arengukava 2030 loob neis teemades positiivse sünergia loodava Siseturvalisuse arengukavaga 2020–2030.

Transpordi arengukava (2014–2020). Transpordi poliitika eesmärk on tagada kättesaadavad, mugavad, ohutud, kiired ja kestlikud liikumisvõimalused inimestele ja ettevõtetele. Kvaliteetne taristu ja hästi toimiv transpordisüsteem on igapäevaelu toimimiseks hädavajalik. Välispoliitika valdkonna seosed arengukavaga on läbi välismajanduse.

Metsanduse arengukava 2030 (koostamisel), eesmärk on saavutada ühiskondlik kokkulepe metsade jätkusuutliku majandamise suunamiseks, arvestades nii sotsiaalseid, majanduslikke, keskkonnakaitselisi kui ka kultuurilisi aspekte. Välispoliitika valdkonna seosed arengukavaga on läbi välismajanduse.

Lõimuv Eesti 2030 (koostamisel). Lõimumiskava üldeesmärgiks on luua tingimused, et Eesti ühiskond oleks lõimunud ja sotsiaalselt sidus, erineva keele- ja kultuuritaustaga inimesed osaleksid aktiivselt ühiskonnaelus ja jagaksid demokraatlikke väärtusi. Välispoliitika valdkonna seosed arengukavaga on läbi välismajanduse.

Muud arengudokumendid

Eesti arengukoostöö ja humanitaarabi arengukava 2016–2020 on aluseks Eesti avaliku sektori tegevusele arengukoostöö ja humanitaarabi valdkonnas. Dokumendi üheks aluseks on ÜRO kestliku arengu eesmärgid. Välispoliitika arengukava 2030 üheks osaks on arengukoostöö ja humanitaarabi, seetõttu seame eesmärgiks kahe dokumendi ühendamise.

Eesti EL'i poliitika 2015–2019 on järjekorras neljas raamdokument, mida on koostatud alates liitumisest 2004. aastal. Nagu ka kõikidel eelkäijatel, on selle peamine eesmärk rajada ühtsel valitsemisel ja ühistel eesmärkidel põhinev alus Eesti tegutsemisele EL'i liikmena. Raamdokumendi üldised põhimõtted olid üheks aluseks arengukava julgeoleku ja välismajanduse osa kavandamisel.

Eesti äridiplomaatia strateegia. Kinnitatud ettevõtlus- ja infotehnoloogiainistri poolt 28. detsembril 2017. a. Strateegia eesmärgiks on suurendada uute välisinvesteeringute mahtu ning kasvatada Eesti ettevõtjate eksporti sihistatud ja koordineeritud riigi välismajandusliku toe (äridiplomaatia) kaudu. Arengukava äridiplomaatia meetmete kavandamisel on lähtutud välisestuse spetsiifikast ja äridiplomaatia strateegias toodud põhimõtetest

Küberturvalisuse strateegia, mille eesmärk on suurendada küberruumi turvalisust ja inimeste teadlikkust, et tagada usaldust küberruumi vastu. Välispolii-

tika seosed strateegiaga on julgeoleku valdkonnas ja Eesti maine valdkonnas.

Rahvuskaaslaste programm 2014–2020. Programmi eesmärk on, et välismaal elavatel eestlastel oleks side Eesti ja eesti kultuuriga, nende võimalik repatrieerumine oleks lihtne ning kasvaksid võimalused levida välismaal Eesti kohta objektiivset infot ja talletada välismaist eesti kultuuripärandit. Dokument oli üheks lähtealuseks välispoliitika arengukavas eestluse ja kultuuripärandiga seotud tegevuste kavandamisel.

Lisa 3. Seosed läbivate teemadega

Keskkonnahoid ja kliima

On seotud eelkõige keskkonnariskide, sealhulgas kliimamuutuse, looduskatastroofide, õnnetuste tõenäosuse ja ulatuse vähendamisega seotud tegevuste kaudu. Seega aitab välispoliitika arengukava kaasa inimeste elukeskkonna hoidmisele ja samal ajal ka keskkonnanohiule selles osas, mis kuulub globaalse kliimapolitiika ning arengukoostöö valdkonda.

Võrdsed võimalused

Välispoliitika arengukava aitab kaasa inimestevahelise võrdsuse tagamisele järgnevalt:

- Soolise võrdõiguslikkuse ja naiste õiguste ning naistevastase vägivalda teemadel osaletakse rahvusvahelistes koostöös ÜRO's ja EN's ning teistes formaatides.
- Lisaks on sooline võrdõiguslikkus osa Eesti arengukoostöö ja humanitaarabi tegevusest.
- Välisministeeriumi personalipoliitika kujundamisel ja elluviimisel on mh aluseks Eesti võrdsuspoliitika põhimõtted.

Infoühiskond

Välispoliitika arengukavas võetakse arvesse „Eesti infoühiskonna arengukava aastani 2020“. Arengu-

kava eesmärkide efektiivsemaks ja optimaalsemaks saavutamiseks ning väliskeskkonnast tulenevate väljakutsetega tegelemiseks kasutatakse info- ja kommunikatsioonitehnoloogia lahendusi ning aidatakse kaasa turvaliste info- ja kommunikatsioonitehnoloogia lahenduste tagamisele, küberjulgeoleku teemade ja e-riigi maine tutvustamisele maailmas.

Regionaalareng

Välispoliitika arengukava toetab regionaalarengut eelkõige aidates kaasa stabiilse ettevõtluskeskkonna kindlustamisele ning edendades eksporti ja investeringuid.

Riigivalitsemise areng

Välispoliitika arengukava ning selle koostamisprotsess toetab valdkonna horisontaalset planeerimist ja koordineerimist. Arengukavaga taotletakse välispoliitika valdkonna eelarvestamise ja rahastamise selgemaks muutmist ning see loob eeldused üleminekuks tegevuspõhisele eelarvestamisele. Välispoliitika arengukava toetab avaliku, era- ja kolmanda sektori koostöö parandamist välispoliitika valdkonnas.

LISA 4. Lisainformatsioon arengukoostöö ja humanitaarabi kohta

Prioriteetsed partnerriigid ja koostöö

GRUUSIA

Eesti on Gruusiat toetanud alates 2000. aastast, seejuures on Gruusia olnud Eesti kahepoolse arengukoostöö üks prioriteetsetest sihtriikidest alates aastast 2006. Eesti toetab Gruusia lõimumist EL-iga ning on valmis pakkuma abi assotsiatsioonilepingu rakendamise hõlbustamiseks. Välja on töötatud Eesti – Gruusia arengukoostöö maastrateegia, mis kajastab Gruusia vajadusi ja arengustrateegiaid ning määrab kindlaks arengusuunad ja valdkonnad, milles Eesti saab pakkuda lisaväärtust.

MOLDOVA

Eesti on toetanud Moldova arengukoostööprojekte alates 2000. aastast, seejuures on Moldova olnud Eesti kahepoolse arengukoostöö üks prioriteetsetest sihtriikidest alates aastast 2006. Eesti toetab Moldova lähenemist ELile ja on valmis pakkuma abi assotsiatsioonilepingu rakendamiseks Moldovas. Välja on töötatud Eesti – Moldova arengukoostöö maastrateegia, mis kajastab Moldova vajadusi ning määrab kindlaks arengusuunad ja valdkonnad, milles Eesti saab pakkuda lisaväärtust.

UKRAINA

Ukraina on olnud üks Eesti arengukoostöö prioriteetsetest sihtriikidest alates 2006. aastast. Eesti toetab 2014. aastal EL-Ukraina assotsiatsioonilepingus kokku lepitud ning 2017. aastal lõplikult jõustunud reformikava elluviimist ning eelkõige demokraatia arengu ja riigistruktuuride tugevdamist, sealhulgas korruptsioonivastast võitlust edendavat tegevust, samuti e-valitsemist ja IKT lahenduste juurutamist. Lisaks jätkatakse valdkondades, kus Eesti on juba varem Ukrainaga koostööd alustanud: regionaalareng, kestlik majandusareng, haridussüsteemi tõhustamine ning kodanikuühiskonna jõustamine. Tegevuse planeerimisel tuleb lähtuda asjaolust, et riigis on alates 2014. aastast käimas sõjaline konflikt. Seetõttu tuleb lähiaastatel arvestada jätkuvalt humanitaarolukorra leevendamisega ning võimalusega panustada Ukraina taastus- ja ülesehitustöösse nii kahe- kui ka mitmepoolselt.

AFGANISTAN

Afganistan on olnud alates 2006. aastast üks Eesti kahepoolse arengukoostöö olulisemaid sihtriike, kuhu Eesti on panustanud nii rahvusvaheliste organisatsioonide kui ka kahepoolse koostöö kaudu. Valdcondadest on Eesti arengukoostöö Afganistanis keskendunud julgeolekule, haridusele ning naiste ja tüdrukute olukorra parandamisele.

VALGEVENE

Valgevene on Eesti arengukoostöö prioriteetriigiks alates 2011. aastast ning on oluline jätkata Valgevene kui EL idapartnerlusriigi toetamist oma kogemuse jagamise kaudu neis valdkondades, kus ise tugevad oleme. Eesti jaoks on esmatähtsaks kodanikuühiskonna edendamine, seda nii kahepoolselt kui multilateraalses koostöös.

TEISED PARTNERRIIGID

Lähtudes Eesti välispoliitilistest eesmärkidest ja rahvusvahelistest kokkulepetest panustada rohkem arengukoostöö vahendeid haavatavatesse riikidesse, jätkab Eesti paindlikku reageerimist ka teiste riikide, eelkõige vähimarenenud ja konfliktijärgsete riikide, merepiirita arenevate riikide ja arenevate saareriikide vajadustele valdkondades, kus Eestil on pakkuda selge lisandväärtus. Sellise koostöö korral eelistatakse Aafrika, Kesk-Aasia ja Lähis-Ida piirkonda ning arvestatakse välispoliitilisi arenguid ning Euroopa ja Aafrika partnerluse edendamist.

Arengukoostöö ja humanitaarabi õiguslikud alused ja koostöö

Eesti arengukoostöö ja humanitaarabi üheks alusdokumendiks on Riigikogus 15. jaanuaril 2003. a heaks kiidetud **“Eesti arengukoostöö põhimõtted”**. Dokumendis määratakse kindlaks Eesti arengukoostöö ja humanitaarabi üldised eesmärgid ja alused nende elluviimiseks. Vabariigi Valitsuse seadus ja välissuhtlemisseadus sätestatavad täpsemalt arengukoostöö ja humanitaarabi andmise mehhanismid ning ka **Välisministeeriumi juhtrolli arengukoostöö kavandamisel**, elluviimisel ja sellekohase poliitika koordineerimisel. Välisministeeriumi põhimääruse kohaselt

kavandab ministeerium oma pädevuse piires koos sihtriikide, rahvusvaheliste organisatsioonide ja teiste doonoritega arengu- ja humanitaarabi programme; korraldab koos asjaomaste asutuste ja isikutega arengu- ja humanitaarabi andmist; töötab koos asjaomaste ministeeriumidega välja arengukoostöö ja humanitaarabi poliitika ning viib seda oma pädevuse kohaselt ellu.

Arengukoostöö ja humanitaarabi elluviimist reguleerib Vabariigi Valitsuse määrus „Arengu- ja humanitaarabi andmise tingimused ja kord”. Määrus näeb muu hulgas ette projektide leidmiseks taotlusvoorude korraldamise, üksikasjalikumad abi andmise tingimused, toetuse ja omafinantseeringu piirmäärad, kehtestab projektide hindamiskriteeriumid, menetluse protseduurireeglid, abikõlblikkuse ja toetuse kasutamise tingimused ning rahastaja ja toetuse saajate kohustused ja õigused.

Humanitaarabi operatiivsusest lähtuvalt teeb Eesti koostööd rahvusvaheliste organisatsioonide ja võimaluse korral otse katastroofi piirkondadega. 2010.a jõustunud päästeseadus, 2011.a jõustunud tsiviilmissioonide seadus ning 2015.a uuendatud kiireloomulise rahvusvahelise abi kord reguleerivad Eesti päästemeeskonna moodulite või selle liikmete lähetamist päästetöödele katastroofi piirkondadesse. Humanitaarabi andmise otsustab ja selle koordineerimise eest vastutab Välisministeerium. Kuna suurõnnetusteks valmisolek ja nendele reageerimine hõlmab peamiselt elanikkonnakaitse valdkonda, on Eestis katastroofiennetuse teemal eestvedajaks Siseministeerium. Riigisiselt teeb Välisministeerium koostööd Siseministeeriumi, Päästameti, Terviseameti ning Eesti vabauhendustega. Päästemeeskonna ulatuslikumad missioonid on lähetatud valitsuse otsusega.

Välisministeeriumi eelarves olevatest arengukoostöö ja humanitaarabi vahenditest rahastatavate tegevuste (arengukoostööprojektide) vastavust välispoliitika arengukava ning programmi eesmärkidele ja nende tulemuslikkust hindab arengukoostöö komisjon kooskõlas õigusaktidega.

Teiste ministeeriumide tegevuste osas toimub Välisministeeriumiga koostöö ja infovahetus. Välisministeerium koostab igal aastal riigisiselt kogutud andmete põhjal OECD arengukoostöö komitee (DAC)

metoodika kohaselt ülevaate ametlikust arenguabist ning esitab selle OECD DAC-le.

ÜRO kestliku arengu eesmärgid aastaks 2030

1. Kaotada kõikjal vaesus
2. Kaotada näljahäda, parandada toitumust ja edendada kestlikku põllumajandust
3. Võimaldada kõigile tervislik elu ja parandada heaolu
4. Tagada kõigile kvaliteetne haridus ja elukestvad õppimisvõimalused
5. Saavutada sooline võrdõiguslikkus, suurendada naiste ja tüdrukute õigusi
6. Tagada kõigile ligipääs veele, vee säästev kasutamine ja korralikud sanitaartingimused
7. Tagada kõigile taskukohane, töökindel, jätkusuutlik ja nüüdisaegne energiateenus
8. Edendada püsivat, kaasavat ja kestlikku majanduskasvu, tagada täielik ja tulemuslik tööhõive ning rahuldav töö kõigile
9. Ehitada välja kestlik taristu, edendada kaasavat ja kestlikku tööstust ning tugevdada innovatsiooni
10. Vähendada ebavõrdsust riigisiselt ja riikide vahel
11. Muuta linnad ja inimasumid kaasavaks, ohutuks ja kestlikuks
12. Edendada säästvat tarbimist ja tootmist
13. Kiiresti kokku leppida kliimamuutuste ja nende mõjude vastu võitlemise meetmed *
14. Kaitsta ja kasutada säästvalt ookeane, meresid ja mereressursse, et tagada nende jätkusuutlik areng
15. Kaitsta maa ökosüsteeme ning edendada nende jätkusuutlikku kasutamist ja metsade säästliku majandamist, peatada kõrbestumine, maa seisundi halvenemine ja bioloogilise mitmekesisuse hävine-

* Ametliku arenguabi näitaja väljendab selle osatähtsust rahvamajanduse kogutulus. Ametliku arenguabina käsitatakse riiklikku abi, mida antakse arengumaadele, et edendada nende majandusarengut ja suurendada ühiskonna heaolu. Ametlik arenguabi hõlmab toetusi, sooduslaene, mille soodustuselement on vähemalt 25% kogusummast, ja tehnilist abi, mida doonorriik osutab abisaajale otse (kahepoolne koostöö) või rahvusvaheliste organisatsioonide, nagu näiteks ÜRO või Maailmapanga kaudu (mitmepoolne koostöö). Ametliku arenguabi hulka ei arvestata abi, mis antakse sõjalisel eesmärgil.

Ametlikku arenguabi saavad riigid, mis on OECD arengumaade ja -piirkondade nimistus. Nimistu andmeid ajakohastatakse regulaarselt. Praegu kuulub sinna üle 150 riigi ja piirkonna, kus aastane sissetulek elaniku kohta on alla 12 726 USA dollarit. Pikaajaline eesmärk on, et arenenud riigid kasutaksid 0,7% oma rahvamajanduse kogutulust ametliku arenguabina.

mine

16. Edendada rahumeelseid ja kaasavaid ühiskondi ning tõhusaid ja võimekaid institutsioone, tagada kõigile ligipääs õigustmõistmisele kõigil tasanditel

17. Suurendada vahendeid ning üleilmset koostööd kestliku arengu põhimõtete rakendamiseks.

KESTLIKU ARENGU EESMÄRGID

Eesti arengukoostöö ja humanitaarabi üldised põhimõtted

Väärtuspõhisus

Eesti arengukoostöös peetakse läbivalt silmas inimõiguste tagamist ja keskkonnasäästlikkust. Arengukoostöö tulemuslikkuse ja kestlikkuse eesmärgil peab Eesti oluliseks järgida kõigis arengukoostöö ja humanitaarabi tegevustes naiste võimestamise ja sooliselt võrdse lähenemise põhimõtet.

Lähtumine partnerlusest ja partnerriigist

Eesti lähtub üldisest põhimõttest, et oma arengu eest vastutab ennekõike iga riik ise. Saavutamaks kestlike tulemusi ning tagamaks selleks vajalik partnerriigi vastutus ja motiveeritus, lähtub Eesti arengukoostöös

partnerriigi vajadustest, prioriteetidest ja arengustrateegiast. Samas arvestab Eesti koostöö planeerimisel ka enda prioriteete ja võimalusi. Partnerriigi ühiskonna suurema kaasatuse saavutamiseks soovib Eesti teha arengukoostöö kavandamisel, elluviimisel ja hindamisel laiapõhjalist koostööd lisaks valitsussektorile ka kodanikuühiskonna ja erasektoriga. Humanitaarabi andmisel lähtume hea doonorluse põhimõttest, mille järgi võetakse aluseks partnerriigi vajadused ja abipalved.

Lähtumine pikaajalistest eesmärkidest ja tulemustest

Et saavutada kestvaid tulemusi ning partnerriigi vastutust ja kaasatust, lähtub Eesti projektide kavandamisel ja hindamisel projektiüledest eesmärkidest. Eesti seob parimal moel arengukoostööprojektid partner-

riigi tasandil pikemaajaliste eesmärkide ja program-
midega ning arendab võimaluse korral prioriteetsetes
sektorites pikaajalist, eri tasandeid ja institutsioone
hõlmavat koostööd. Sisuline info Eesti arengukoos-
töö tegevuste kohta on avalikult kättesaadav arengu-
koostöö ja humanitaarabi andmebaasi kaudu.*

Tõhus koordinatsioon ja täiendavus

Abi tõhusus sõltub sihtriigi ning doonorite koostööst
erinevate huvide ja eesmärkide ühitamisel. Tegevuse
ühtlustamiseks osaleb Eesti võimalust mööda koos-
töö ühtlustamise formaatides, toetades partnerriigi
juhtrolli.

Humanitaarabi aluspõhimõtted

Humanitaarabipoliitikas lähtub Eesti Rahvusvahelise
Punase Risti ja Punase Poolkuu Föderatsiooni põhi-
kirjas ning ÜRO Peaassamblee resolutsioonis 46/182
kindlaks määratud humanitaarabi andmise põhimõ-
tetest.

1. Inimlikkus — inimkonda tuleb kohelda inimli-
kult igas olukorras, päästes inimeste elusid ning lee-
vendades kannatusi üksikisiku õigusi austades. Erilist
tähelepanu tuleb pöörata elanikkonna kõige haavata-
vamatele rühmadele.
2. Erapooletus — humanitaarabi andmine peab
olema erapooletu ning selle andmise aluseks ei tohi
olla kodakondsus, rass, usutunnistus ega poliitilised
vaated. Abi andmisel lähtutakse vajaduspõhisusest.
3. Sõltumatus — humanitaarabiorganisatsioonid
peavad esitama ja rakendama oma meetmeid valitsu-
se muust poliitikast ja meetmetest sõltumatult.
4. Neutraalsus — vaenutegevuse korral ei ee-
listata üht poolt ning ei osaleta poliitilistes, rassilistes,
ideoloogilistes ega usuga seotud vastuoludes.

* <https://rakendused.vm.ee/akta/index.php>

Lisa 5. Kuidas me edu mõõdame?

Arengukava eesmärkide saavutamist kirjeldavad mõõdikud.

Välispoliitika üldeesmärk on:

- Eesti rahvuse, keele ja kultuuri säilimine läbi aegade, Eesti Vabariigi iseseisvuse ja sõltumatuse kindlustatus rahvusvahelistes suhetes,
- heaolu kasv Eestis ning eestlas-konna huvide kaitse võõrsil;
- Eesti kasvav panus üleilmsesse kestlikku arengusse.

Arengukava üldeesmärgile (tulemus-valdkonna tase) sobivate mõõdikute valikul on võetud järgmised eeldused:

- mõõdik näitaks VV poliitika sihti või suunda, sest üldeesmärgi (tulemusvaldkonna) tasandil on välispoliitikas keeruline leida üksühele mõjutatavaid indikaatoreid (ka rahvusvaheliselt);
- kõik välispoliitika olulised tasandid (julgeolek ja rahvusvahelised suhted, sh arengukoostöö; välis-majandus ning Eesti esindatus ja konsulaarteenuste kättesaadavus ning mõju maailmas) oleks mõõdikute-ga kaetud;
- välispoliitika valdkondade ülesuse aspekti, ehk välispoliitika ülesanne on kõigi poliitikavaldkondade potentsiaali realiseerimine rahvusvahelistes suhetes selleks, et tagada Eesti rahvuslike huvide igakülgne kaitse ja edendamine;
- tuua välja valdkonnapoliitikate omavahelised seoseid.

Mõõdik (arengukava üldeesmärk)	Algtase	2023	2030	
Ekspert hinnang regionaalsele julgeolekule Allikas: Välisministeerium	stabiilne	stabiilne	stabiilne	Välisministeeriumis on regionaalse julgeolekuolukorra seiramiseks koostatud standardiseeritud hindamisraamistik, mis kirjeldab julgeolekuolukorda läbi rea rahvusvaheliste ja asutuse siseselt hinnatud indikaatorite. Hinnang antakse skaalal stabiilne-ebastabiilne
EL-i ühtekuuluvuse indeks Allikas: ECFR EU Cohesion Monitor	6,8 (2018)	≥6,8	≥6,8	Euroopa Liidu ühtekuuluvuse indeks (European Union Cohesion Monitor – EUCM) iseloomustab 27 EL-i liikmesriigi lõikes valmisolekut koostööks ja ühiseks tegevuseks. EUCM koosneb kahest alaindeksist: indiviidi tasandi ühtekuuluvust peegeldav alaindeks, mis iseloomustab inimeste kogemusi, hoiakuid, väärtusi ja üldist heaolu ning struktuurse tasandi ühtekuuluvust peegeldav alaindeks, mis seondub ennekõike riikidevahelise koostöö mõõtmega kultuuri, poliitika ja majanduse valdkondades. Arengukavas on eesmärgistatud indiviidi tasandi ühtekuuluvuse indeksit, kuid jälgime ka muutuseid struktuurilisel tasandil ning võrdluste teiste liikmesriikidega. Hinnang skaalal 1-10 indiviidi tasandi sidususele ja positsioon.
Eesti positsioon Maailma Majandusfoorumi globaalses konkurentsivõime edetabelis Allikas: Maailma Majandusfoorum	31 (2019)	pareneb	25	Maailma Majandusfoorumi globaalse konkurentsivõime mõõdik – võtab arvesse nii ettevõtete ekspordivõimet kui ka riigi atraktiivsust otseinvesteeringuteks. Riikide reastuse aluseks on 12 temaatilist sammast, mille taset on hinnatud ametlikule statistikale ja/või riigist pärit tipp- ja keskastmejuhtide valimi tagasisidele (Eesti puhul valimi suurus 50 vastaja ringis) tuginedes. GCI 12 sammast mõõdavad riiklike institutsioonide toimivust, infrastruktuuri kvaliteeti, IKT-lahenduste juurutamist, makromajanduslikku stabiilsust, rahvatervishoidu, tööjõu kvaliteeti, tööturu avatud toimimist, avatud siseturgu, finantssüsteemi stabiilsust ja kättesaadavate rahastusvõimaluste laiust, siseturu suurust, innovatsioonialast tegevust ning kohaliku ärikeskkonna avatust ja elujõulisust. 2030 sihttase on kooskõlas Majandus- ja kommunikatsiooniministeeriumi sihtidega.
Eesti kohaolu ja mõju maailmas (Elcano)	11 (2018)	≤ 11	≤ 11	Hispaanias Kuninglik Elcano Instituut publitseerib iga-aastaselt riikide (valmis on 122 riiki) rahvusvahelist mõjukust ja kohalolu peegeldavat indeksmõõdikut. Näitaja alusandmed tulenevad valdavas osas ülemaailmsete organisatsioonide avaldatavast statistikast, seega peegeldab indeks olukorda eelneva aasta vaates. Indeks koosneb kolmest laiemast temaatilisest komponendist, mis kirjeldavad iga riigi mõjukust pehme jõu (osakaal koondnäitajas: 40%), sõjalise mõjukuse (osakaal koondnäitajas: 20%) ning majandusliku mõjukuse (osakaal koondnäitajas: 20%) vaadetes. Eesti positsioon teiste väikeriikide (alla 5 mln elanikuga) seas on 11.
Arengukoostöö osakaal RKT'sse (OECD DAC)	0,13% (2019)	0,23%	0,33%	Pärast 2002. a Euroopa Liiduga liitunud riigid on EL Ministrite Nõukogu 25. mai ja 26. mai otsustes kinnitanud võetud kohustust viia oma panus ametlikus arenguabis 0,33% RKTst. Hoidmaks Eestit rahvusvahelises suhtluses arvestatava partnerina on Välispoliitika Arengukavas 2030. a sihiks seatud võetud kohustuse täitmiseni jõuda hiljemalt 2030. a

Mõõdik (1.1 julgeolek ja rahvusvaheliste suhete stabiilsus)	Algtase	2023	2030	
Eesti inimeste toetus EL-ile Allikas: Eurobaromeeter	74% (2019)	≥74%	≥74%	Eurobaromeeter mõõdab poolaastase sagedusega kõikides liikmesriikides, kuivõrd vastajad tajuvad, kas EL-i kuulumine on riigile hea (skaala: hea; halb; nii-ja-naa; ei tea). Jälgime liikmelisust riigi jaoks heana tajuvate vastajate osakaalu. Eestit on võrreldes teiste liikmesriikidega pigem iseloomustanud kõrge toetus EL-le, seega on hetketaseme hoidmine ambitsioonikas siht.
Eesti inimeste toetus NATO-le Allikas: Kaitseministeerium	74% (2019)	≥74%	≥74%	Kaitseministeeriumi eestvedamisel toimuvad alates 2001. a üleriigilised avaliku arvamuse uuringud, hindamaks elanikkonna suhtumist ja hoiakuid riigikaitsealistesse küsimustesse. Uuringut viiakse tavapäraselt läbi poolaastase välbaga, küsitlused kevadel ja sügisel. Toetust NATOsse kuulumisele hinnatakse viiepallisel skaalal: kindlasti poolt, pigem poolt, ei oska öelda, pigem vastu ja kindlasti vastu. NATO-sse kuulumise toetajateks loetakse vastusevariandi kindlasti poolt või pigem poolt valijad. Mõõdiku "NATO-le toetuse" algtaseme hoidmine on ambitsioonikas ülesanne.
Eesti võime luua koalitsioone EL's Allikas: European Council on Foreign Relations (ECFR)	12 (2019)	≤ 12	≤ 12	Liikmesriikide võimet luua Euroopa Liidus koalitsioone hinnatakse kaheaastase välbaga tuginedes poliitikaekspertide täidetavale küsimustikule. 2018. a toimunud uuringus andsid tagasiside 877 eksperti, kelle seas olid esindatud kõik Euroopa Liidu liikmesriigid. Ankeet koosneb 20 väitest ja indikaatorist, millest omakorda viis on aluseks, et riike koalitsiooniloome potentsiaali alusel reastada. Iga ekspert sai enda esindatava liikmesriigi seisukohast välja tuua kuni viis teist ELi riiki, kellega Liidu poliitika teemadel kõige sagedamini kontakteerutakse; kellega on riigil kõige sarnasemad pikemaajalised huvid; keda nähakse kõige väledama ja konstruktiivsema koostööpartnerina; kelles on eelneva kahe aasta jooksul kõige tugevamalt pettunud; kes on kõige toetavamad ja pühendunud Liidu sügavama integratsiooni eesmärgile. Antud mõõdiku algtase on juba väge kõrge ja ambitsioonikas. Eesti positsioon viimases uuringus oli 12 (28 liikmesriigi seas).
Positsioon küberjulgeoleku edetabelis Allikas: National Cyber Security Index edetabelis	3 (2020)	1	1	Riiklik küberjulgeoleku indeks (National Cyber Security Index – NCSI) koosneb kolmest temaatilisest võimekuse kategooriast, millest igat ühte kirjeldab omakorda neli kitsamat võimekust: 1. koostöised ennetavad tegevused – küberkaitseteemaline poliitikakujundus, ohuseire ja –teavitus, küberkaitseteemalise hariduse ja väljaõppe edendamine, panustamine globaalsesse küberjulgeolekusse 2. küberruumi kaitse – digiteenuste toimepidevuse kaitse, elutähtsate teenuste toimepidevuse kaitse, isikuandmete kaitse, elektrooniline isikuvastus (eID) ja usaldusteenused (TS – trust services) 3. operatiivsed võimekused – ööpäevaringne küberintsidentidele reageerimise võime, küberkriiside ohjamise võimekus, võitlus küberkuritegevusega, militaarse iseloomuga küberjulgeolekuoperatsioonide läbiviimise võimekus. NCSI põhineb avaandmetel ja seda uuendatakse jooksvalt, uue olulise teabe ilmnemisel uuendatakse mõõdikut kuu aja jooksul.

Mõõdik (1.2 kestlik areng ja arengukoostöö)	Algtase	2023	2030	
UUS: Elanike toetus arengukoostööle ja humanitaarabi andmisel Allikas: Eurobaromeeter	68% (2018)	≥68%	≥68%	Eurobaromeetri eriraportites mõõdetakse, kuivõrd oluliseks peavad Euroopa Liidu liikmesriikide elanikud arenguriikides elavate inimeste toetamist. Tagasisidet kogutakse 5-pallisel skaalal (väga oluline; pigem oluline; mitte väga oluline; üldse mitte oluline; ei oska öelda). Arengukavas oleme sihiks seadnud suurendada osakaalu Eesti elanikest, kes peavad arengukoostöösse panustamist väga või pigem oluliseks.
Mõõdik (1.3 riigi maine ja mõjukus)	Algtase	2023	2030	
Riigi rahvusvaheline seotus (üldpositsioon/ poliitiline seotus) Allikas: KOF (ETH Zürich)	18/ 54 (2019)	≤ 18/ 54	≤ 18/ 54	KOFi indeks on erialakirjanduses sagedamini viidatavaks riikide rahvusvahelist seotust iseloomustavaks mõõdikuks. Rahvusvahelistumist hinnatakse kolme temaatilise samba lõikes: majanduslik, sotsiaalne ja poliitiline rahvusvaheline seotus. Nii indeksi koondvaates kui igas temaatilises sambas hinnatakse eraldi de jure ja de facto tasandil rahvusvahelist seotust. Esimene neist kirjeldab eeldusi suuremaks rahvusvahelistumiseks ja teine nende eelduste realiseerimist. Arengukavas oleme sihiks seadnud parendada Eesti positsiooni nii KOFi indeksi koondpingereas kui ka kitsamalt välispoliitikaga seotud poliitilise rahvusvahelise seotuse sambas, mis kirjeldab de facto vaates saatkondade arvu riigis, osalemist ÜRO rahutagamise missioonidel, riigis tegutsevate rahvusvaheliste organisatsioonide (NGOd) arvu ning de jure vaates liikmelisust rahvusvahelistes organisatsioonides, rahvusvaheliste lepingute arvu ja rahvusvaheliste lepingupartnerite mitmekesisust. Viimases uuringus hinnati 203 riiki. Eesti positsioon üldtabelis on 18 ning poliitiline sidusus 54 posistioon.
Mõõdik (1.4 teadlikkus välispoliitikast)	Algtase	2023	2030	
Elanikkonna teadlikkus välispoliitikast Allikas: Välisministeerium	76% (2019)	≥76%	≥76%	2019 lõpp kuni — 2020. a jaanuar viis Välisministeerium läbi avaliku arvamuse uuringu, mis hindas Eesti elanike üldist teadlikkust välispoliitikast ja rahvusvahelisest koostööst, teadlikku reisimist ja konsulaarteenuste kasutamist ning hoiakuid arengukoostöö suhtes. Vastanutest 76% peab end välispoliitika teemadega kursis olevaks. Eesti välisteenistuse järelkasvu ja üldise avaliku teadlikkuse vaates tõstatus kriitilisena uuringutulemus, et just noorte huvi ja teadlikkus välispoliitikast on oluliselt madalamad võrrelduna muude vanusegruppidega, seetõttu kavandatakse just sellele sihtrühmale enam tegevusi.

Mõõdik (2.1 välisma- jandus)	Algtase	2023	2030	
Tööjõutootlikkus EL'i keskmisest Allikas: Eurostat	80% (2019)	87%	100%	Eesti tööjõuturu hõivenäitaja (68,7%) on sel- gelt parem kui vastav näitaja EL-15 liikmesriiki- des — seega saab Eesti tulevane majanduskasv ennekõike lähtuda tööjõutootlikkuse kasvust ja/ või suuremast välise tööjõu kaasamisest. Tööjõu- tootlikkuse mõõdik iseloomustab kuivõrd suur on Eestis ühe töötaja kohta loodud keskmine majan- duslik lisandväärtus, võrrelduna vastava näitajaga, mis on arvatud üle 27 Euroopa Liidu liikmesriigi. Mõõdiku algtase 80 % (2019)/ sihttase 100 % (2030), kooskõlastame selle enne VV istungit Majandus- ja kommunikatsiooniministeeriumiga.
Otseinvesteeringute jätkusuutlik kasv Allikas: Majandus- ja kommunikatsiooni- ministeerium ja Eesti Pank	21 mld (2018)	≥21 mld	≥21 mld	Välisinvesteeringud liigitab Eesti Pank viide kategooriasse: otseinvesteeringud, portfelliinves- teeringud, tuletisinstrumendid (v.a reservvarad) ja töötajate aksiaoptsioonid, muud investeeringud ning reservvarad. Välisministeerium panustab äridiplomaatiliste tegevustega otseselt uute välisinvesteeringute Eestisse toomisesse, seega oleme ka seadnud ambitsioonika sihi senist ot- seinvesteeringute mahtu vähemalt hoida. Kaud- selt panustab välisministeerium läbi Eesti tuntuse ja maine edendamise ka laekuvate portfelliinves- teeringute kasvu. Sihttaseme hoidmine on ambit- sioonikas ülesanne.
Eksport kolmanda- tesse riikidesse Allikas: Statistika- amet	4,8% (2019)	≥4,80%	7,20%	Mõõdik kirjeldab uutele turgudele eksporditud kaupade ja teenuste väärtust kogu Eesti vastava perioodi ekspordist. Uute turgudena on määratle- tud Aasia ja Aafrika, aga ka Lähis-Ida. Need on ka turud, kus Eesti ettevõtjatel on eeldatavalt äridip- lomaatilise toetuse kõige enam abi. Eestil on neil kiirelt arenevatel uutel turgudel tugeva ekspordi- positsiooni saavutamiseks oluline osa saada nn esmasiseneja eelisest. Suurem variatiivsus olulisi ekspordi sihtturge vähendab ka Eesti majanduse käekäigu sõltuvust kitsast ringist kaubanduspart- neritest. Mõõdik toob selgemalt esile uute turgu- de (EL-välise) olulisuse ja kasvu. Mõõdiku sihtta- seme määramisel on arvestatud äridiplomaatia tegevuste võimendamist.

Möödik (3.1 eestlas-kond võõrsil)	Algtase	2023	2030	
Ekspert hinnang konsulaar teenuste kliendisõbralikkusele ja vastavus e-riigi mainele Allikas: Välisministeerium	45% (2020)	50%	100%	Välisministeeriumi eksperthinnagul tuginev kombinatsioon mõõdik. Konsulaar teenuste osutamisel senisest enam digilahendusi juurutades pürime positiivsele mõjule nii organisatsiooni sisevaates kui ka kliendile osutatavate teenuste kvaliteedis ja kasutus mugavuses. Mõõdik võtab arvesse: posti teel väljastatud isikut tõendavate dokumentide arvu, e-keskonna kasutusaktiivsust dokumentide taotlemisel, kulutõhusust (tk hind) jm.
Viisavabade riikide arv Allikas: Henley and Partners	179 (2019)	≥179	≥179	Kirjeldab riikide arvu, kuhu Eesti kodanikel on võimalik reisida viisavabalt. Henley and Partners andmetel on maailmas kõige enam viisavabalt külastatavaid sihtriike Jaapanil (191), seega on siht suurendada Eesti vastavat näitajat (179) väga ambitsioonikas.
Avaliku arvamuse uuring teadlikkus reisimisel Allikas: Välisministeerium	sihttaseme määrame 2020.a uuringuga	täpsustame	täpsustame	2019 lõpp kuni — 2020. a jaanuar viis Välisministeerium läbi avaliku arvamuse uuringu, mis hindas Eesti elanike üldist teadlikkust välispoliitikast ja rahvusvahelisest koostööst, teadlikku reisimist ja konsulaar teenuste kasutamist ning hoiakuid arengukoostöö suhtes. Muutmaks eestlased teadlikumateks reisijateks ja parandamaks kriisilukorras konsulaarabi osutamise operatiivsust on vaja suurendada oma reisi registreerimise aktiivsust Välisministeeriumi kodulehel (elanikkonnast 21%, noortest 24%) või mobiiliäpis (elanikkonnast 10%, noortest 14%).
Väliseestlaste valimisaktiivsus Allikas: Siseministeerium ja Välisministeerium, mõõdetakse valimiste toimumisel	2,7% (2019)	≥2,70%	≥2,70%	Siseministeerium (valijakaartide statistika), vabariigi valimiskomisjon (välisriigis hääletanute statistika). Monitoorime välisriigis hääletanute arvu osakaalu alaliselt välisriigis elavate hääleõiguslike kodaniku arvu suhtes. 2019. a riigikogu valimistel oli vastav näitaja 2,7%. Tulenevalt erinevate allikate tulemuste erinevusest, kooskõlastame alg- ja sihttasemed enne arengukava VV istungit.
Eestis sündinud isikute tagasipöördumine Allikas: Statistikaamet	3,2% (2019)	≥3,20%	≥3,20%	Eesti diasporaa suuruseks on hinnatud 120 000 — 200 000 inimest (alumine hinnang 2015. a kohta: Tiit, E.-M., Statistikaamet, 2015; ülemine hinnang 2014. a kohta: Praxis, 2015; viidatud läbi: Kumer-Haukanõmm, K., Telve K., Eesti inimarengu aruanne 2016/2017: Eesti rändeajastul; diasporaas suuruse hinnangut 200 000 toetab ka Praakli K., Eesti inimarengu aruanne 2016/2017: Eesti rändeajastul). Statistikaameti andmetel on Eesti kodakondsusega isikuid 2016-2019. a perioodil Eestisse naasnud vastavalt 7 129, 8 549, 7 836, 7 265 ja Eestis sündinud isikuid vastavalt 6 624, 7 687, 7 046 ja 6 374. Võttes arvutuste alusena Eesti diasporaa suuruse ülemise hinnangu (200 000 inimest) on 2016-2019 keskmine Eestis sündinud isikute tagasipöördumise määr jäänud vahemikku 3,2% (2019) kuni 3,8% (2017).

Mõõdik (4.1 tugev välisteenistus)	Algtase	2023	2030	
<p>Eksperthinnang Eesti esindatusest maailmas ja teenuste kättesaadavusest välisriikides</p> <p>Allikas: Välisministeerium</p>	64% (2019)	80%	100%	<p>Välisministeeriumi eksperthinnangul tuginev mõõdik kirjeldab lahknevust Eesti maailmas esindatuse hetkeseisu ja eksperthinnangute põhjal tuletatud ideaalseisundi vahel. Pikaajaline arengusiht on määratletud järgmiste kriteeriumite alusel: esinduste arv, Välisministeeriumi haldusala teenistujate arv, Välisministeeriumi haldusalas kasutada oleva korras kinnisvara summaarne suletud netopind ning uuenduslikus formaadis väline esindatus (nt pop-up esindused ja erimisioonid ning e-välisesinduse olemasolu).</p>

Lisa 6. Välispoliitika arengukava 2030 rakendamise kaasnemate eeldatavate mõjude analüüs

Sisukord

1. Mõjude analüüsi tellija ja tegija	19
2. Mõjude analüüsi protsessi ülevaade	19
3. Analüüsi taust ja ulatus	19
4. Analüüsi eesmärk, sihtrühm või objekt	19
5. Rakendatud mõjude analüüsi metoodikad	19
6. Analüüsi leiud vastavalt analüüsiülesannetele	20
6.1. Mõju riigi julgeolekule ja välissuhtlusele	20
6.2. Mõju majandusele	22
6.3. Sotsiaalsed ja demograafilised mõjud	25
6.4. Mõju riigiasutuste ja kohalike omavalitsuste asutuste korraldusele, kuludele ja tuludele	26
6.5. Mõju regionaalarengule	26
6.6. Mõju elu- ja looduskeskkonnale	26
7. Järeldused	27
8. Järeelhindamise aruande esitamise kohustus	27
Tabel 1. Mõjude väljaselgitamise kontrollküsimustiku kokkuvõte	28
Tabel 2. Mõjude väljaselgitamise kontrollküsimustik	29

1. Mõjude analüüsi tellija ja tegija

Mõjuanalüüsi on teinud Välisministeerium.

2. Mõjude analüüsi protsessi ülevaade

Mõjuanalüüs on esitatud arengukava kooskõlastusprotsessis partneritele kommenteerimiseks ja täiendamiseks.

3. Analüüsi taust ja ulatus

Mõjuanalüüs on tehtud arengukava kõigi meetmete kohta ning täpsemalt on analüüsitud olulisemaid poliitikamuudatusi ja valikud.

4. Analüüsi eesmärk ja arengukava üldinfo

Mõjuanalüüsi eesmärk on hinnata arengukava meetmete mõju riigi julgeolekule ja välissuhtlusele; majandusele; sotsiaalseid ja demograafilisi mõjusid; mõjusid riigiasutuste ja kohalike omavalitsuste asutuste korraldusele, kuludele ja tuludele; regionaalarengule ning elu- ja looduskeskkonnale.

Arengukava üldeesmärk on:

- Eesti rahvuse, keele ja kultuuri säilimine läbi aegade, Eesti Vabariigi iseseisvuse ja sõltumatuse kindlustatus rahvusvahelistes suhetes;
- heaolu kasv Eestis ning eestlaskonna huvide kaitse võõrsil;
- Eesti kasvav panus üleilmsesse kestlikku arengusse.

Üldeesmärki viiakse ellu arengukava meetmetega (strateegilise suuna kaudu):

- 1) rahvusvaheliste suhete stabiilsuse toetamine ja julgeolek tagamine ning kestliku arengu toetamine;
- 2) välismajanduse tugevdamine;
- 3) eestlaskonna kaasamine võõrsil ning tõhusad konsulaartenused.

Muutuseid välispoliitikas kirjeldavad järgmised arengukava üldeesmärgi mõõdikud:

1. meie regiooni julgeolek (Välisministeerium);
2. EL'i sidusus (ECFR EU Cohesion Monitor);

3. Eesti positsioon maailma konkurentsivõime edetabelis (The World Economic Forum);
4. Eesti kohalolu ja mõju maailmas (Elcano Global Presence Report);
5. Arengukoostöö osakaal RKT'sse (OECD DAC).

5. Rakendatud mõjude analüüsi meetodikad

Võimalikult laiapinnalise tulemuse saamiseks on hindamine tehtud järgmiselt:

- kõiki arengukava meetmeid on hinnatud kontrollküsimumstiku alusel (esitatud tabelis 1 ja 2);
- kogu arengukavale on koostatud kulu-tulu ja eelarveliste mõjude analüüs*;
- kõiki poliitikamuudatusi on hinnatud kulutõhususe meetodika alusel**;
- olulisemaid poliitikamuudatusi on hinnatud standardkulu mudeliga***;
- mõjude puhul on välja toodud nii otsesed kui kaudsed mõjud (kirjeldavana).

Lisaks on arvesse võetud senise poliitika tõhusust ning valdkonna analüüsides ja uuringutes tehtud tähelepanekuid ja ettepanekuid, mis käsitlevad Eesti välisesteenistuse tugevdamist, Brexiti võimalikke mõjusid Läänemere piirkonna julgeolekule, strateegilise tasakaalu tugevdamist Läänemere piirkonnas, hübriidsõja väljakutseid (<https://icds.ee>, <https://diplomaatia.ee>)**** jms. Täiendavalt on välisministeeriumi koostanud li-

* Kulu-tulu analüüs: kas ja kui suures ulatuses oodatavad tulud ületavad oodatavaid kulusid?

Eesmärk: jõuda selgusele, kas plaanitud tegevust peaks ellu viima ning kui jah, siis millises ulatuses. Selleks hinnatakse tegevuse kulusid ja tulusid rahaliselt, et võimaldada otsuste tegijatel lihtsamini valida eri võimaluste vahel. Kui tulude ja kulude hindamine ei ole rahaliselt (lõpuni) võimalik või otstarbekas, võib loetleda ka meetme rakendamisega kaasnevaid kasusid ja kahjusid.

** Kulutõhususe analüüs : kuidas saavutada soovitud tulemus vähima kuluga?

*** Standardkulu mudel: milline on ettevõtete, mittetulundussektori, kodanike või avaliku halduse (sh kohaliku omavalitsuse tasand) halduskoormuse muutus?

Eesmärk: hinnata, kui suured kulud kaasnevad ettevõtetele, mittetulundussektorile, kodanikele või avalikule haldusele (sh kohaliku omavalitsuse tasand) seoses õigusaktidest tulenevate infokohustuste täitmisega (see ongi halduskoormus).

**** https://icds.ee/wp-content/uploads/2016/ICDS_Report-Brexit_and_Baltic_Sea_Security-November_2016_Final.pdf
https://icds.ee/wp-content/uploads/2016/Kalev_Stoicescu_Henrik_Praks_-_Strateegilise_tasakaalu_tugevdamine_Laane-re_piirkonnas.pdf

saanalüüse ja ülevaateid, sh Põhjala-Balti koostöö tugevdamise võimalusest, COVID-19 pandeemia mõjust jpm.

6. Analüüsi leiud vastavalt analüüsiülesannetele

Mõjuanalüüsi aluseks on mõjude hindamise metoodika (https://www.just.ee/sites/www.just.ee/files/elfinder/article_files/mojude_hindamise_metoodika.pdf)

kontrollküsimumstik. Arengukava olulisemad mõjud on seotud riigi julgeoleku ning majandusega.

Allolevas tabelis on esitatud ülevaade arengukava elluviimisega kaasnevatest võimalikest mõjudest, infot on täpsustatud käeoleva lisa tabelis 1 ja 2. Mõjuhinna on antud skaalal väike-keskmine-suur ning võrdluses teiste mõjuvaldkondadega.

Mõju	Võimalik ulatus	Võimalik ebasobivate mõjude kaasnemise risk
6.1. Mõju riigi julgeolekule ja välissuhtele	suur	keskmine
6.2. Mõju majandusele	suur	keskmine
6.3. Sotsiaalsed ja demograafilised mõjud	keskmine	suur
6.4. Mõju riigiasutuste ja kohalike omavalitsuste asutuste korraldusele, kuludele ja tuludele	keskmine	keskmine
6.5. Mõju regionaalarengule	väike	väike
6.6. Mõju elu- ja looduskeskkonnale	väike	väike

Tabel 1. Ülevaade mõjuvaldkondadest.

6.1. Mõju riigi julgeolekule ja välissuhtlusele

Mõju riigi julgeolekule ja välissuhtlusele on suur ning on eelkõige seotud arengukava alaeesmärgiga

1.1. Eesti julgeolek ja heaolu kasvab.

Julgeoleku tagamine on riigi keskne eesmärk, mis mõjutab kõiki tegevusvaldkondi. Arengukava on otseselt seotud riigi julgeoleku ja välissuhtlusega, kajastades kõiki peamisi väliskeskkonnast lähtuvaid ohte ja aitudes kaasa rahvusvaheliste suhete stabiilsusele, demokraatliku õiguskorra ja globaalse majandusmudeli jätkusuutlikkusele. Lisaks konventsionaalsetele ohtudele käsitleb arengukava ka informis ja väärtusruumis toimuvaid muutusi ja ülevõtteid ohte. Arengukava sätestab Eesti huvidest lähtuvad vajalikud tegevused

Julgeoleku ja välissuhtluse tugevdamiseks.

Muutuseid julgeolekuvaldkonnas ja rahvusvahelistes suhetes kirjeldavad järgmised mõõdikud:

1. meie regiooni julgeolek (Välisministeerium);
2. Eesti kohalolu ja mõju maailmas (Elcano Global Presence Report);
3. arengukoostöö osakaal RKT'sse (OECD DAC);
4. Eesti esindatus maailmas ja teenuste kättesaadavus kasvab (Välisministeerium);
5. Eesti inimeste toetus EL'le ja NATO'le (Riigikantselei, Kaitseministeerium);
6. Eesti võime luua ELi's koalitsioone (European Council on Foreign Relations — ECFR);
7. Küberjulgeoleku indeks (NCIS).

Arengukava eesmärkide saavutamiseks, põhinäitajate mõjutamiseks ning positiivse mõju tugevdamiseks riigi julgeolekule ja välissuhtlusele (regiooni rahvusvaheliste suhete stabiilsus, Eesti kohalolu ja mõju maailmas, Eesti esindatus maailmas ja teenuste kättesaadavus) on arengukavas planeeritud järgmised tegevused.

- Eesti julgeolekupoliitika siht on ennetada ohte ja julgeolekuohtude ilmnemisel nendele paindlikult reageerida. Välispoliitiline ja diplomaatiline tegevus NATOs ja ELis ning rahvusvahelisel tasandil, sh pingete ärahoidmine ja vähendamine, stabiilsuse kindlustamine, terrorismivastane tegevus, relvastuskontroll ning usutavaks heidutuseks ja kollektiivkaitse rakendamiseks sobivate tingimuste loomine, võimaldab kindlustada Eesti riigi iseseisvuse ja sõltumatuse, rahva ja riigi kestmise, territoriaalse terviklikkuse, põhiseadusliku korra, elanikkonna turvalisuse ja kestliku arengu.
- Julgeoleku kindlustamine on vältimatuks eelduseks kestlikule arengule — sotsiaal-, majandus- ja looduskeskkonna arendamisele, mis võimaldab inimestele hea elukvaliteedi ning turvalise ja puhta elukeskkonna. Kindel ja turvaline elukeskkond omakorda loob paremad tingimused ühiskonna ja inimeste arenguks, kasvatab riigi usaldusväarsust. Samuti aitab edukas välis- ja julgeolekupoliitika suurendada Eesti majanduse konkurentsivõimet ja majanduskeskkonna atraktiivsust. Energiajulgeolek võimaldab tagada energia varustuskindluse, energiaallikate mitmekesisuse ja energiatõhususe, küberjulgeoleku tegevused kaitsta küberruumi, tagada Eesti riigi toimimine kiiresti ja turvaliselt ning arendada digitaalseid teenuseid.
- Välis- ja julgeolekupoliitika üks eesmärgi on reeglil põhineva rahvusvaheliste suhete süsteemi säilitamine ja rahvusvahelise õiguse järjekindel kohaldamine. Nendel tegevustel on mõju rahvusvaheliste suhete stabiilsusele laiemalt ja Euro-Atlandi ühtse väärtusruumi hoidmisele, millest sõltub ka Eesti stabiilsus ja areng. Samuti loob Eesti julgeolekut selleks, et kaitsta inimõigusi, põhivabadusi ja peamisi inimlikke väärtusi. Demokraatlikud väärtused määravad meie elulaadi ja neist kinni pidades saab ühiskond arenda — tugevneb elujõuline kodanikuühiskond, edeneb Eesti rahvusvaheline seisund ja maine.
- Välis- ja julgeolekupoliitika aitab Eestil toime tulla mitmesuguste konfliktide ja kriisidega, nii kaudselt kui ka otseselt Eestit puudutavate riskidega. Rahvusvaheline konfliktiennetus ja kriise põhjustavate probleemidega tegelemine eelkõige nende tekkemise vähendamine vähendab julgeolekuriske, ebaseaduslikku rännet ja piiriülest kuritegevust Eestis ja maailmas laiemalt. Ka üleilmsete probleemide algpõhjustega (keskkonna- ja kliimaprobleemid, vaesus, majanduslik ebavõrdsus, ebaseaduslik ränne jm) tegelemine ai-

tab sellele kaasa. Vajaduse korral võimaldab ELi solidaarsusklausel Eestil endal saada abi, et tulla toime rünnakute ja konfliktidega, kokkulepped Läänemere piirkonna riikidega annavad võimaluse maandada keskkonna- ja muid riske.

Sellest tulenevalt arengukavaga välis- ja julgeolekupoliitikas:

- tugevdatakse kahepoolseid liitlas- ja partnerlussuhteid;
- suurendatakse kohalolekut maailmapoliitikat mõjutavates ja majanduslikult olulistes riikides, võimalikult paljudes NATO ja ELi liikmesriikides;
- tugevdatakse välisesindusi Põhjala-Balti regioonis ja tihendatakse riigisisest vastavat koordinaatsiooni;
- tagatakse, et Eesti on rahvusvaheliselt kübervaldkonna eestkõneleja, sh osaletakse aktiivselt aruteludes rahvusvahelise õiguse kohaldumisest uutele tehnoloogiatele ning tugevdatakse koostöös ülikoolide ja teiste asutustega rahvusvahelise õiguse kompetentsi ning selle jätkusuutlikku arengut kübervaldkonnas;
- seatakse sihiks, et välispoliitikat kujundades ja ellu viies toetatakse Eesti riigi maine ja mõjukuse kasvu, mis põhineb uuendusmeelse riigi kuvandil, kultuuridiplomaatial ja kultuurivahetusel ning muudel Eesti tugevustel;
- tagatakse, et Eesti välisesindused on seal, kus on meie julgeoleku- ja majandushuvid ning asub meie kogukond. Selleks saavutatakse kohalolek ning tugevdatakse välisesinduste võrgustikku:
 - o Eesti põhiliste majandus- ja julgeolekupartnerite juures, sh seni esindamata ELi pealinnades (uuenduslikud lahendused);
 - o piirkondades, mis on olulised eksporditurud (Euroopas) ning uued kasvavad turud (Aafrika, Aasias), kus toetada ettevõtjaid turul ja sinna sisenemisel;
 - o leitakse uuenduslikke lahendusi Eesti esindamiseks ja nähtavuse parandamiseks maailmas.
- seatakse sihiks, et Eesti välisteenistus suudab vaatamata suurusele edukalt maailmapoliitikas osaleda ning Eesti huve väärikalt esindada;
- julgeolekutegevused aitavad samuti kaasa riigi sidususele ja ühiskonna lõimumisele, kuna Eesti julgeolekupoliitika põhineb avaral julgeolekukäsitusel, mis viiakse ellu põhimõttel ühiskond kui tervik ja valitsus kui tervik, hõlmates kõiki julgeolekut mõjutavaid suundumusi ja selle kindlustamiseks olulisi valdkondi.

Sellest tulenevalt arengukavaga suurendatakse välispoliitika ja välissuhtluse sidusust, et tagada valitsuse ühtne tegutsemine ja kasvatada välispoliitika mõju.

Selleks:

- tugevdatakse ametkondadeülest rahvusvahelist personalipoliitikat;
- suurendatakse välispoliitika ja muude poliitikavaldkondade sidusust;
- toetatakse ühiskonna teadlikkuse kasvu välispoliitika suhtes.

- Arengukoostöö ja humanitaarabi toetavad välispoliitilisi ning valdkondlikke eesmärgi kahepoolses koostöös ning Eesti head mainet, usutavust ja kaasrahastamise võimet rahvusvahelistes organisatsioonides. Eesti teeb kahepoolset koostööd riikidega, kellele suudame oma kogemuste põhjal pakkuda lisaväärtust (prioriteetsed sihtriigid on Ukraina, Gruusia, Moldova, Valgevene ja Afganistan).

- Arengukava kehtivusaja jooksul ning panustatavate summade kasvades suureneb Eesti arengukoostöö maht arenguriikides kooskõlas rahvusvaheliselt kokku lepitud arengukoostöö prioriteetidega, lähtudes riikide arengutasemest. Pikaajaline rändesurve arenguriikidest jääb Euroopale ja sealhulgas Eestile püsima lähemateks aastakümneteks. Kuigi arengukoostöö ei ole üldjuhul tingimuslik, vähendab rände algpõhjustega tegelemine arengukoostöö abil kaudselt ka rändesurvet. Arengukoostöö kavandamisel lähtume ÜRO säästva arengu eesmärkide elluviimisest.

- Arengukoostöö ja humanitaarabi valdkonna eesmärkide elluviimiseks, mõju kasvatamiseks ning rahvusvaheliste kohustuste täitmiseks on arengukavas tehtud ettepanek suurendada valdkonna eelarvet (kooskõlas eesmärgiga jõuda 2030. a rahastamiseni 0,33% RKTst).

Sellest tulenevalt on arengukava tegevuste kavandamisel lähtutud läbivalt eeldusest, et arengukoostöö ja humanitaarabi toetaks:

- välispoliitilisi eesmärgi kahepoolses koostöös (ELi idapartnerlus, Aafrika, ÜRO Julgeolekunõukogu kampaania), Eesti head mainet ja aktiivsust rahvusvahelistes organisatsioonides;
- üleilmsete probleemide lahendamist (sh keskkonna- ja kliimaprobleemid, terrorism, vaesus, majanduslik ja sooline ebavõrdsus, üleilmsed tervisekriisid, ebaseaduslik ränne) ning tihedamat suhtlust Euroopa vahetute naabrite ja kaugemate riikidega;
- suurema mõju saavutamist, selleks keskendutakse selgetele prioriteetsetele valdkondadele ja partnerriikidele:
 - o valdkondadele, milles Eestil on positiivne kuvand ja kogemus, et saavutada suuremat mõju;
 - o idapartnerlusriikidele, et tagada abi sihtstatus ja Eesti kogemuse jagamine;

o Aafrika-tegevustele, mis lisatakse etapiviisiliselt ja milles on juba lühikese ajaga saavutatud positiivne tulemus. Aafrikas on suur huvi Eesti e-riigi lahenduste vastu, mistõttu on oluline sellel suunal koostööd jätkata.

Arengukavas planeeritud julgeoleku ning välisuhtluse meetmete ja tegevuste pakett on tasakaalustatud ja aitab parimal moel välis- ja julgeolekupoliitika eesmärgi ellu viia.

Võimalik ebasobivate mõjude kaasnemise risk

- Valdkonna rahastamine ei ole jätkusuutlik, mis paneb ohtu meetmete rakendamise.
- Välis- julgeolekuriskide realiseerumine.

6.2. Mõju majandusele

Arengukava tegevuste mõju majandusele on suur, sest arengukava üks tegevussuundi on välismajanduspoliitika tugevdamine ning **seda toetab eesmärk 2. Eesti inimeste heaolu kasv soodsama välismajanduskeskkonna toel, milleks on kaubandustõkete vähendamine, ekspordi edendamine ja välisinvesteeringute jätkusuutlik kasv.**

Arengukava elluviimine aitab arendada avatud üleilmset majanduskeskkonda ning luua stabiilset ja soodsat ettevõtluskeskkonda, sh tugevneb Eesti ettevõtete rahvusvaheline seisund välisinvesteeringute, turismi, kaupade ja teenuste väljaveo ning loomemajanduse ja selle ekspordivõimekuse edendamisel.

Muutuseid majandusvaldkonnas kirjeldavad järgmised arengukava mõõdikud:

1. Eesti positsioon maailma konkurentsivõime edetabelis kasvab (The World Economic Forum);
2. Tööjõutootlikkuse kasv (Eurostat);
3. otseinvesteeringute kasv (Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium);
4. Eesti ettevõtete eksport kolmandatesse riikidesse kasvab (Eesti Statistikaamet);
5. Eesti esindatus maailmas ja teenuste kättesaadavus kasvab (Välisministeerium);

Arengukavaga seatud eesmärkide saavutamiseks ja põhinäitajate mõjutamiseks on kavandatud hulk tegevusi. Neist kaalukaim poliitikamuudatus on majandusdiplomaatide võrgu tugevdamine, et pakkuda suuremat tuge ettevõtjatele ekspordil ning välisinvesteeringute jätkusuutlikkuse tagamisel. Majandusdiplomaatide võrgu laiendamise- ga kaasnevad otsesed mõjud on kirjeldatud järg-

nevalt.

- Vajalik on Eesti ettevõtete ekspordi ja Eesti majandusse tehtavate investeeringute suurendamine. Eesti ettevõtete eksport on kontsentreeritud lähiriikidesse ning investeeringud Eesti majandusse tunduvalt vähenenud. Vaja on täiendavalt panustada, et avada Eesti ettevõtjatele uusi turge ning tutvustada Eestist kui atraktiivset ettevõtluskeskkonda.

- Eesmärgiks on, et tagame ettevõtjatele riigitoe 30 (Välisministeerium ja EAS kokku) peamisel ekspordi sihtturul ning potentsiaalsele turule sisene misel, selleks tugevdame Eesti välisesinduste majandus- ja digidiplomaatide võrgustikku täiendavate majandusdiplomaatidega ning EAS'i välisesindajatega.

- Tegevuse laiendamise aluseks on analüüs, kus välismajanduse valdkonna kaardistamiseks on kombineeritud statistilisi näitajaid hinnanguliste kriitერიუმidega, rakendades 11 indikaatorit, fookuses on välisriigi seos Eestiga, seda lähtuvalt kaubandusnäitajatest (eksport, välisinvesteeringud) ning ettevõtjate ja välispoliitilistest huvidest (nn digipoliitika prioriteetid, E-residentide arv, Eestit külastanud ja siin majutunud turistide arv, EASi välisesindajate võrgustik jmt).

- Selle tulenevalt suurendab Välisministeerium Eesti ettevõtete ekspordiplaanide täitmiseks, välisinvestorite ja välisuristide Eestisse toomiseks lähiaastatel majandusdiplomaatide arvu praeguselt 4-lt 17-le, tõhustades seeläbi Eesti läbilöögivõimet maailmas koostöös EASi välisesindajatega, kes tegutsesvad 2019. a seisuga 17 sihtturul. 2023. a eesmärgiks on aga laiendada EASi välisesindatust täiendavale 7 sihtturule ning tagada ka ulatuslikum tugi sõltuvalt vajadusest kas eksportööride või investeeringute toetamiseks juba täna osaliselt kaetud olulisematel sihtturgudel.

- Välisministeeriumi majandusdiplomaatide ja EAS'i välisesindajate võrgustiku tugevdamise kavad on kooskõlas ning toetavad teineteist.

- Lähetatud majandusdiplomaatide eesmärk on aidata Eesti ettevõtjaid stabiilsete ekspordisihhturgude suurendamisel ja uute turgude avamisel; tutvustada Eestit maailmas kui atraktiivset ettevõtluskeskkonda ning väärt turismisihthohta.

- Välisministeeriumi majandusdiplomaatide ja EAS'i välisesindajate rollid on sihtturgudel teineteist toetavad. EASi välisesindajate portfelliid on kitsamalt piiritletud (reeglina ainult üks kolmest valdkonnast). Majandusdiplomaatide roll on aga eriti oluline nn uutele, kaugematele turgudele sisenemisel, mis otseselt EASi prioriteetide hulka ei kuulu, kuid on teatud sektoritele (nt Aafrika ja Kagu-Aasia IT sektorile) sihtturgudena kasvava olulisusega. Samuti on kaugematel turgudel (isege EASi välisesindajate olemasolul) „uste avamiseks“ äärmiselt oluline valitsuse poolt lähetatud kõrge diplomaadi toetus.

- Välisministeerium on COVID-19 kriisieelselt majandusdiplomaatia suunas positiivses stsenaariumis 2020. a tulemusstihhtideks seadnud luua täiendavat eksporti mahus 69,25 mln € ja uusi välisinvesteeringuid mahus 38,75 mln €.

- Tulemussihhid seati valdavale enamusele kahepoolsetest esindustest, nende seadmisel arvestati sihtturu majanduskonjunkturi, eelnevate perioodide ekspordi ja investeeringute mahte, välisesinduse teenistujate kompetentsiprofiili ning esinduse varasemat töövoo aktiivsust majandusdiplomaatia suunal. Tulemussihhid on seotud esinduse tegevuse puhaspanuse suhtes — iga esinduse kaasabil realiseerunud lepingu puhul palume ettevõtja tagasisidet (skaalal 0-10, mis vastab esinduse panusele määras 0-100%) sellele, kui suur oli hinnanguliselt välisesinduse panus lepingu realiseerumisel. Tagasisidega lepingumahtu korrigeerides saamegi teada esinduse majandusdiplomaatia suuna tegevuse puhasmõju.

- Seatud tulemussihhtide lõikes on teostatud maksulaekumise mõjuhinnangud, mis lähtuvad järgmistest eeldustest:

- o 70 000€ täiendavat eksporti loob ühe uue töökoha või ühe keskmise palgaga töökoha ekvivalendis lisandväärtust;

- o Investeeringutelt laekub täiendava maksutuluna 30%;

- o Tarbimise piirmäär on 90% ehk keskmiselt suunab leibkond 90% sissetulekust kohe tarbimisse;

- o 2020. a keskmise brutopalgaga prognoosiks on 1471€;

- o maksumäärad (käibemaks, sotsiaalmaks, töötuskindlustusmaks (nii tööandja kui ka töövõtja osa), II samba maksed töövõtjale) on arvestusse kaasatud 2020.a kehtivate maksumäärade alusel.

- Eelduste põhised arvutused näitavad, et 2020. a laekub positiivse tulemussihhtide stsenaariumi realiseerumisel täiendavat maksutulu mahus 24,33 mln €. Välisministeeriumi kulud äridiplomaatiaga seotud tegevustele on 2020. a eelarve põhiseit 5,13 mln €, mis tähendab tulude kulude suhet (BCR; Benefit—cost ratio) määras 4,75 ehk iga euro investeeringut majandusdiplomaatiasse toob riigile tagasi eeldatavalt 4,75 € maksutulu. Kõrge BCR näitaja viitab sellele, et majandusdiplomaatia valdkonnas tehtavad investeeringud on kõrge riskivaruga — isegi juhul kui negatiivse stsenaariumi põhiseit realiseerub vaid 21,1% seatud tulemuseesmärkidest jääb majandusdiplomaatiasse tehtav investeering täiendava maksulaekumise suhtes kuluneutraalseks (arvesse võetud kogu maksulaekumist nii riigieelarvesse kui ka kohalike omavalitsuste eelarvetesse).

- Investeeringute positiivne efekt riigi majandusele on laialatuslik, alates lisanduvatest töökohta-

dest, millest saavad osa vähesed, kuni ettevõtte majandustegevusest laekuvate maksutuludeni, millest saavad kasu kõik riigi elanikud.

- Tegevusalade lõikes võime seniseid suundumusi arvestades eeldada investeeringuid ennekõike finants- ja kindlustustegevusse ning kinnisvarategevusse, samuti töötlevasse tööstusesse – arvestades Eesti turu väiksust suunatakse need ilmselt eksporttoodangu valmistamisse.

- Kaudsed mõjud kogu majandusele on palju suuremad. Eesti kui uuendusmeelse riigi maailmale tutvustamine loob eeldused, et nt olemasolev ITK-pädevus (nt X-tee alustaristu) saaks senisest enam tootestatult eksporditud ja Eesti oleks valdkonna tippspetsialistidele atraktiivne sihtriik. Ekspordi kasv ja edukus talentide värbamisel on aga omakorda eeldusks tulevastele uuendustele ja Eesti eduloo jätkule.

Turismi edendamiseks on kavandatud poliitika-muudatusi viisade taotlemise ja väljastamisega seondult. Nende muudatuste otsesed mõjud on kirjeldatud järgnevalt.

- Eesti väärrib avastamist, mistõttu ei tohiks huvilistel jääda siia viisa pärast tulemata. 2019. aastal esitati välisesinduste kaudu enam kui 158 797 viisataotlust. Tulevikku vaatavalt prognoosime huvi kasvu, hinnates 2030. aastaks taotlemisi suurusjärgus 176 000.

- Viies riigis (Venemaa, Hiina, India, Türgi, Valgevene) on võimalik viisat taotleda ja kätte saada väliselt teenusepakkujalt. Viisataotluskeskusi on nimetatud riikides ühtekokku 144, nendest Venemaal 59, Hiinas 34, Indias 30, Türgis 13 ja Valgevenes 8.

- Ehkki ka välise teenusepakkuja poolt vastu võetud ja väljastatud taotluste puhul on välisesinduses tehnilist tööd omajagu ning otsuse viisa väljastada või väljastamata jätta teeb konsulaarametnik, langeb välise teenusepakkuja korral ära viisataotluste vastuvõtmine ja väljastamine. See on riigile (Välisministeeriumile) mõnevõrra odavam, viisataotlejale aga kallim, sest lisaks lõivule tuleb tasuda ka teenustasu*, kuid samas märksa ajasäästvam (mugavam). Eelnevast tulenevalt oleme võtnud eesmärgiks, et riigilõiv katab kõik kulud (mitte ainult väljastamisega kaasnevad kulud) ning et väljastame viisasid viisa taotlejale ja riigile kõige tõhusamal ja säästlikumal moel.

- Juhul kui riikides, kus kasutame välise teenusepakkuja teenust, suurendame välise teenusepakkuja kaudu esitatud taotluste osakaalu vähemalt 90%-ni kõikidest taotlustest, muutub viisade menetlemine mõnevõrra kiiremaks, säästes välisesinduste arvestuses ühtekokku hinnanguliselt 1 300 töötundi, s.o 75

000 eurot 2018. aasta hinnakirja kohaselt.

- Kirjeldatud muudatuste elluviimisel on võimalik saavutada arvestatavat kokkuhoidu ning suunata tehnilise töö arvelt vabanev ressurss kahepoolsete suhete tugevdamisse välispoliitikas. Lisaks väheneb (taotleja) otsene transpordi- ja ajakulu ning mõju keskkonnale on positiivne.

Lisaks eelnevalt kirjeldatud otsesele mõjule toob arengukava elluviimine kaudseid mõjusid, mis kaasnevad majandussuuna teiste tegevuste elluviimisega.

- Tugevdatakse diplomaatia rolli stabiilse julgeolekukeskkonna loomisel, mis on majanduse eduka toimimise eelduseks.

- Tagatakse, et meie ettevõtjatele on loodud toodete ja teenuste ekspordiks soodne rahvusvaheline keskkond (rahvusvahelised majanduslepingud ja digitaalne andmevahetus), mis on konkurentsivõimelise tegutsemise aluseks.

- Toetatakse ELi ühtse siseturu arengut ja tõhusat toimimist, mis loob Eesti ettevõtetele veelgi paremad tingimused kaupade ja teenuste ekspordil ELis.

- Kaasatakse aukonsuleid ja võõrsil asuvat eestlaskonda Eesti majandushuvide edendamisse, et majandusvaldkonna meetmete mõju maksimeerida.

- Luuakse ettevõtjatele nüüdisaegsete IT-lahenduste toel töövahend, mis toetab eksporditurule sisenemist (sh turuanalüüs). See sisaldab ka välispoliitilist infot sihtturgude kaupa, selleks et lihtsustada ettevõtete eksporditegevust.

- Toetatakse õige tasakaalu leidmist avatud majanduskeskkonna ja julgeolekuhuvide vahel kolmandatest riikidest pärit välisinvesteeringute puhul, selleks et pikas perspektiivis tagada investeeringute jätkusuutlikkus.

- Soodustatakse turismi igakülgset arengut, et kasvatada Eesti tuntust turismi sihtriigina.

- Välisministeerium ja välisesindused toetavad ettevõtteid eksporditegevusel, sh:

- o korraldavad koostöös partnerasutuste ning aukonsulitega välisriikides konkreetset turul potentsiaali omavates valdkondades äriseminare ja muid äriüritusi, sh kavandavad ja korraldavad ärikomponenti sisaldavaid visiite;

- o aitavad ettevõtjatel lahendada äritegevusel tekkivaid probleeme, suheldes kohalike riigiasutustega.

Kõik need tegevused toetavad konkurentsivõimelist majanduskeskkonda, kuid nende otsest eelarvelist mõju on keeruline hinnata.

* Loetletud riikide teenustasu on vahemikus 11-16 eurot.

Võimalik ebasobivate mõjude kaasnemise risk

- Valdkonna rahastamine ei ole jätkusuutlik, mis paneb ohtu meetmete rakendamise.
- Muudatuste elluviimine võib osutada aeganõudvamaks kui planeeritud.

6.3. Sotsiaalsed ja demograafilised mõjud

Sotsiaalsed ja demograafilised mõjud on keskmised ning seotud **arengukava eesmärgiga 3. Konsulaar-teenuste tõhusus ja väliseesti kogukonna suurem kaasatus ning läbiva teemana võrdsuspoliitikaga.**

Muutuseid konsulaarteenuste ja väliseesti kogukonna kaasatust kirjeldavad järgmised arengukava mõõdikud:

1. Konsulaarteenuste kliendisõbralikkus ja vastavus digiriigi mainele kasvab (Välisministeerium);
2. Eesti esindatus maailmas ja teenuste kättesaadavus kasvab (Välisministeerium);
3. eestlaskonna valimisaktiivsus võõrsil (Siseministeerium).

Arengukavaga seatud eesmärkide saavutamiseks ja põhinäitajate mõjutamiseks on kavandatud hulk tegevusi. Neist kaalukam on poliitikamuudatus väliseesti kogukonnale on, et isikut tõendavate dokumentide taotlemine ja väljastus oleks võimalikult mugav.

- Soovi korral saavad võõrsil elavad eestlased (hinnanguliselt kokku 150 000–200 000 inimest) taotleda ja kätte saada isikut tõendavaid dokumente välisesindustes kaudu ilma Eestisse pöördumata. Seda võimalust kasutati 2018. aastal ligikaudu 33 077 korral (sh nii dokumendi taotlemise kui ka väljastamise toiming). Taotlejal tuleb üldjuhul välisesindusse pöörduda kahel korral: esimesel külastusel annab ta taotlusele oma biomeetrilised andmed (sõrmejäljekujutise) ning teisel korral saab taotletud dokumendi kätte. Asjaajamine sellisel viisil on tülikas ning võib osutada kulukaks, eriti suurriikides, kus esindusse tulek võib võtta palju aega (transport, hotell, tööaeg jm kulud 2000 eurot või rohkem), mistõttu isik loobub taotlemisest.

- Eeltoodust tulenevalt tahame pakkuda võõrsil viibivatele kaasmaalastele võimalust saada dokumendid kätte otse Politsei- ja Piirivalveametist (PPA) posti teel. Olles koostöös PPAga hinnanud dokumentide väljastamise vajadust, prognoosime praeguse süsteemi jätkumisel ligikaudu 17 000 isikutunnistuse ja Eesti kodaniku passi väljastamist 2030. aastal.

- Arvestades väljastamistoimingule kuluvat keskmist aega, vabaneks juhul, kui posti teel toimetataks kätte 90% taotletud dokumentidest, välise-

sindustes ühtekokku enam kui 2 800 töötundi, mis 2019. aasta hinnakirja arvestuses tähendab ligikaudu 340 000 eurot. Mõju oleks oluliselt suurem, kui teenuse ümberkorraldamine toimiks kogu ulatuses. Samuti ei peaks isikut tõendava dokumendi taotlemine tähendama kohustust tulla esindusse biomeetrilisi andmeid andma, kui taotluse vorm täidetakse e-keskkonnas. Teiste teenuste osutamisel võiks koguda ka kodanike biomeetrilisi andmeid. See oleks kasulik nii riigile kui ka kodanikule: riik tagab endale laiapõhjalise ja ajakohase andmekogu ning kodanik ei pea nimeetatud toimingut tegemiseks eraldi välisesindusse minema. Ühtlasi jääb alles võimalus anda biomeetrilisi andmeid välisesindustes.

- Prognoosides vajaduseks võtta isikut tõendavate dokumentide taotlemisel biomeetrilisi andmeid 25% juhtudest (2030. aastal), s.t igalt neljandalt taotlejalt, vabaneb välisesindustel hinnanguliselt ühtekokku enam kui 3 800 töötundi, mis 2019. aasta hinnakirja kohaselt tähendab ligikaudu 420 000 eurot.

Lisaks kaasnevad arengukava elluviimisel kaudsed sotsiaalsed ja demograafilised mõjud järgmiste tegevustega:

- kodanikudiplomaatia laiem kasutamine loob kodanikele ja eestlaskonnale laiemalt võimalusi osaleda ühiskondlikus elus ja seda mõjutada;
- võõrsil elava eestlaskonna sujuvat ja soovitud tagasipöördumist on kavas välispoliitikaga igakülgset toetada.

Võrdsuspoliitikat toetatakse välispoliitika arengukava tegevustega järgnevalt:

- Soolise võrdõiguslikkuse ja naiste õiguste ning naistevastase vägivalda teemadel osaletakse rahvusvahelistes koostöös ÜRO's ja EN's ning teistes formaatides.
- Lisaks on sooline võrdõiguslikkus osa Eesti arengukoostöö ja humanitaarabi tegevusest.
- Välisministeeriumi personalipoliitika kujundamisel ja elluviimisel on mh aluseks Eesti võrdsuspoliitika põhimõtted.

Võimalik ebasobivate mõjude kaasnemise risk

- Kvalifitseeritud tööjõu nappusele ei suudeta leida eri osalisi rahuldavat lahendust, mis pidurdab Eesti senist stabiilset ja jätkusuutlikku majandusarengut, mis omakorda toob kaasa heaolu vähenemise ning raskused riigieelarveliste teenuste tagamisel.

- Olukord, kus me ei suuda kaasata Eesti töajuturule vajalikus hulgas kvalifitseeritud spetsialiste, raskendab juba olemasolevate edutegurite (nt uuen-

duslikud lahendused ja Eesti positiivne maine) täiel määral realiseerumist majanduses.

Eesti on olukorras, kus rahvastik vananeb ja väheneb ning vajadus töökäte järele aina suureneb. Tööjõupuudus toob omakorda kaasa surve palgakasvuks, mis aga pole kooskõlas tootlikkuse kasvuga ja mis omakorda seab ohtu ettevõtete konkurentsivõime ning majanduskasvu*. Seetõttu on eriti oluline mõelda, kuidas tagada piisav töökäte arv majandusvaldkondades, mis on kõrgema tootlikkuse potentsiaaliga. Tööjõuvajaduse seire- ja prognoosimissüsteem OSKA, mis analüüsib Eesti tööjõu- ja oskuste vajadust tegevus- ja ametialati, ennustab tööjõu vajaduse suurenemist ennekõike IKT, tervishoiu- ja sotsiaaltöö ning metsanduse- ja puidutööstuse valdkondades**. Rahvusvahelisel tööturul konkurentsivõime püsimiseks peab Eesti end samuti tutvustama atraktiivse elamis- ja töötamiskohana***. Tööjõupakkumise suurendamiseks on muude meetmete kõrval oluline toetada eestlaste sujuvat tagasipöördumist välismaalt ning kaasata pikaajalisi töötuid tööhõivesse võttes arvesse, et pikaajalisi töötuid oli 2018. aastal 9400. Tööjõupakkumise suurendamise siseriiklikke võimalusi näeme töötuses (37 700) ning potentsiaalses tööjõus (mitteaktiivseid töötajaid ja -soovijaid kokku, keda oli 2018. aastal 36 700).

Eelnevast tulenevalt on arengukavas viidatud probleem esitatud ning lahendused pakutud üldsõnaliselt, sest seda teematikast kajastatakse täpsemalt majandust ja tööturгу käsitlevates kavades.

6.4. Mõju riigiasutuste ja kohalike omavalitsuste asutuste korraldusele, kuludele ja tuludele

Suurem osa kohalikke omavalitsusi ja riigiasutusi on seotud välissuhtlusega ja mõjutatud rahvusvahelistest arengusuundadest laiemalt. Arengukava rakendamise tulemusena avarduvad kohalike omavalitsuste rahvusvahelise koostöö võimalused, mh arengukoostöö projektide kaudu. Konsulaarvaldkonnas tehakse kohalike omavalitsustega koostööd Eesti kodanike kaitsmi-

sel ja abistamisel välismaal.

Arengukava rakendamisel on mõju nii tuludele kui ka kuludele. Tulud on seotud eelkõige välismajanduse valdkonnaga ning kulud arengukoostöö ja välispoliitika rakendamisega.

Arengukava rakendamisega kaasnevad koondmõjud:

- riigieelarve tuludele 24,40 miljonit eurot (2023) ja 42,71 miljonit eurot (2030);
- riigieelarve kuludele ja investeeringutele 153,22 miljonit eurot (2023) ja 234,30 miljonit eurot (2030).

Võimalik ebasobivate mõjude kaasnemise risk

- Valdkonna rahastamine ei ole jätkusuutlik, mis paneb ohtu meetmete rakendamise.

6.5. Mõju regionaalarengule

Arengukava elluviimise tulemusena kasvab riigi vastupanu- ja reageerimisvõime välisõhtudele, suureneb piirkondlik julgeolek ja riigi turvalisus, mis avaldavad regionaalarengule positiivset mõju. Otsene mõju avaldub ekspordi ja investeeringute potentsiaalse kasvu na regioonides, vt koondmõjusid osas „Majanduse mõjud“.

Võimalik ebasobivate mõjude kaasnemise risk

- Valdkonna rahastamine ei ole jätkusuutlik, mis paneb ohtu meetmete rakendamise.

6.6. Mõju elu- ja looduskeskkonnale

Arengukava rakendamisel on mõju elu ja looduskeskkonnale keskmine ning seotud eelkõige majandusvaldkonnaga. Tegevuste kavandamisel on läbivalt lähtutud:

- kestliku arengu ja kliimapolitiika eesmärkidest;
- valdkonna teistest arengu- ja tegevuskavadest;
- põhimõttest, et arengukava mõju keskkonnale oleks positiivne (nt konsulaarteenuste ümberkujundamine, ettevõtjatele teenuste pakkumisel jms).

Võimalik ebasobivate mõjude kaasnemise risk

- Valdkonna rahastamine ei ole jätkusuutlik, mis paneb ohtu meetmete rakendamise.

* Riigikontroll 2014; Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium, 2017; Eesti Pank, 2019

** Kutsekoda, 2018

*** Eesti tööturg: hetkeolukord ja tulevikuväljavaated, Arenguseire Keskus 2018. <https://www.riigikogu.ee>

7. Järeldused

Välis- ja julgeolekupoliitikas on õigustanud senised poliitikavalikud, sh panustamine tugevatele liitlassuhetele, tihe kahe- ja mitmepoolne koostöö, regionaalsetes formaatides osalemine, keskendumine teatud valdkondades Eestile eestkõneleja rolli loomisele maailmas.

Eesti ettevõtete eksport ja Eestisse tehtud otseinvesteeringud on kasvanud, kuid enam tähelepanu vajavad kasvava globaalse konkurentsi tingimustes, vabakaubanduspõhimõtete ja rahvusvaheliste kaubandusreeglite küsimuse alla seadmisel järgmised teemad: teenuste siseturu ebarahuldav toimimine; Eesti ettevõtjate huvide kaitse EL's (kolmandatele riikidele suunatud); ekspordi lisandväärtuse kasvatamine; teenuste eksport ning tugi ettevõtetele uutele turgudele sisenemisel.

Konsulaarteenuse osutamine ei ole kliendile mugav ega vasta digiriigi mainele. Lisaks kasvab surve riigieelarvele (teenuste arvu ja hinna kasvust tulenevalt), kui teenust ümber ei kujundata. Reisimine muutub aina

kättesaadavamaks ning ennustatav on konsulaarabi-kaasuste arvu kasv, kuid seda on võimalik teavituse, ennetuse ning innovaatilisemate lahendustega kontrollida. Sellest tulenevalt on oluline võtta kasutusele uusi lahendusi, et jõuda tõhusamalt kliendini.

Nende järeldustega kooskõlas on arengukavas esitatud meetmete ja tegevuste pakett.

Arengukava koodmõju on esitatud punktis 6.4.

8. Järelhindamise aruande esitamise kohustus

Arengukava vahehindamine tehakse pärast esimese programmiperioodi lõppu, s.o 2024. aastal. Selle tulemuste alusel hinnatakse vajadust arengukava muuta. Järelhindamine tehakse pärast arengukava perioodi, s.o 2031. aastal.

Nii vahe- kui ka järelhindamist rakendatakse arengukava kõigi meetmete suhtes.

Lisa 1. Mõjude väljaselgitamise kontrollküsimustiku kokkuvõte

Mõjude valdkond	Jah	Ei
1. Sotsiaalsed, sealhulgas demograafilised mõjud		
tervishoiukorraldus ja inimeste tervis		X
tööturg	X	
töösuhe		X
töotervishoid ja tööohutus		X
sugudevahelised suhted	X	
riskirühma kuuluvate inimeste õigused	X	
osalemine ühiskondlikus elus	X	
haridussüsteem ja kultuur	X	
rahvastiku areng	X	
2. Mõju riigi julgeolekule ja välissuhetele		
sisejulgeolek ja võitlus kuritegevusega	X	
üldine julgeolek	X	
suhted välisriikide ja rahvusvaheliste organisatsioonidega	X	
3. Mõju majandusele		
leibkondade toimetulek ja majanduslikud otsused	X	
ettevõtluskeskkond ja ettevõtete tegevus	X	
halduskoormus	X	
infoühiskonna areng	X	
põllumajanduse, kalamajanduse ja toiduainete tööstuse areng	X	
4. Mõju loodus- ja elukeskkonnale		
looduskeskkond	X	
elukeskkond		X
5. Mõjud regionaalarengule		
regionaalpoliitika üldised eesmärgid		X
piirkondade regionaalareng	X	
kohaliku tasandi positsioon ja osalus poliitikakujundamise protsessides		X
6. Mõju riigiasutuste ja kohaliku omavalitsuse asutuste korraldusele, kuludele ja tuludele		
asutuste korraldus	X	
avaliku sektori rahastamine, sh kulud ja tulud	X	

Lisa 2. Mõjude väljaselgitamise kontrollküsimustik

1. Kontrollküsimused sotsiaalsete, sea- hulgas demograafiliste mõjude väljasel- gitamiseks

1.1. Kas eelnõu mõjutab hoolekande- ja tervishoiu- teenuste korraldust ja inimeste tervist? EI

1.1.1. Kas eelnõu mõjutab otseselt või kaudselt inimes-
te vaimset või füüsilist tervist, sh suremust, haigestu-
must, puudega isikuid jne?

1.1.2. Kas eelnõu mõjutab haiguste või tervisekahjus-
tuste riskitegureid (elutingimuste, müra, õhu, vee jm
keskkonna, sh töökeskkonna mõju tervisele, turvali-
sust, vigastuste ohtu jne)?

1.1.3. Kas eelnõu mõjutab inimeste tervisekäitumist
ja tervise eeldusi, sh tubaka- ja alkoholitoodete tarbi-
mine, füüsiline tegevus, tervislik toitumine, vaba aja
veetmine?

1.1.4. Kas eelnõu mõjutab inimeste vajadust tervis-
hoiu- või hoolekandeteenuste järele?

1.1.5. Kas eelnõu mõjutab meditsiinasutuste tervis-
hoiuteenuse või hoolekandeteenuste pakkumist,
nende kättesaadavust (piirkondlikku, ajalist jne) ja
kvaliteeti?

1.1.6. Kas eelnõu mõjutab tervishoiu- või hoolekande-
süsteemi toimimist, sh tervishoiu või hoolekandesüs-
teemi rahastamist, ja jätkusuutlikkust?

1.1.7. Kas eelnõu mõjutab tervishoiu- või hoolekande-
teenuste eest tasumist, sh patsientide makstavat osa
ja patsientide sissetulekute vähenemist haiguse ajal?

1.2. Kas eelnõu mõjutab leibkondade toimetule- kut? JAH

1.2.1. Kas eelnõu mõjutab leibkondade kulusid või tu-
lusid (nt muutuvad maksumäärad või -baas, toetu-
sed) või leibkondade vara hulka või väärtust? JAH,
arengukava välismajanduse meetmete rakendamisel
on positiivne mõju elanikkonna heaolule, vt täpsemalt
„Mõjud majanduskeskkonnale“

1.2.2. Kas eelnõu mõjutab (suurendab või vähendab)
elanikkonnarühmade sotsiaal-majanduslikku eba-
võrdsust, tõrjutust, vaesust? See tähendab, et mõne
sotsiaalse grupi (riskigrupi) toimetulek muutub roh-
kem kui mõnel teisel grupil. Mõju ilmneb nt üksikva-
nemate, vanemaealiste, puudega inimeste, lasteri-
kaste perede, rahvusvähemuste, teatud piirkonna
elanike, teatud ameti esindajate või teiste gruppide
toimetulekus. EI

1.2.3. Kas muutub elanikkonna risk langeda alla vae-
suspiiri? EI

1.3. Kas eelnõu mõjutab tööturgu? JAH

1.3.1. Kas eelnõu mõjutab tööhõivet (ka vaeghõive,
sunnitud juhuslik töötamine), töötust, mitteaktiivsust?
JAH, arengukava välismajanduse meetmete raken-
damisel on positiivne mõju tööhõivele, vt täpsemalt
„Mõjud majanduskeskkonnale“

1.3.2. Kas eelnõu mõjutab erinevate sotsiaalsete rüh-
made tööhõivet, töötust, mitteaktiivsust (nt noored,
vanemaealised, naised, puudega ja pikaajalise tervise-
probleemiga inimesed, erinevas piirkonnas elavad ini-
mesed, erinevate ametite, oskuste ja teadmistega ini-
mesed jne)? Kas eelnõu mõjutab nende sotsiaalsete
rühmade ligipääsu tööturule, toetab või takistab neid?

1.3.3. Kas eelnõu mõjutab töötajate (naiste ja mees-
te) liikumist kindlatele tegevusaladele, nt ehitus, kind-
latesse riikidesse ja regioonidesse, näiteks Soome ja
Tallinna, kindla juriidilise vormiga tööandjate juurde, nt
avalikku sektorisse, kindlatele ametialadele, nt kõrge-
maid oskusi ja teadmisi nõudvatele ametialadele, jne
või vastupidi?

1.3.4. Kas eelnõu mõjutab tööandjate, sh äriühingu-
te, riigi- ja kohaliku omavalitsuse asutuste, kolmanda
sektori organisatsioonide, suure ja väikese töötajate
arvuga tööandjad, tööjõu nõudlust (tööandjate loomi-
ne ja kaotamine, töökohtade loomine ja koondamine,
töösuhete alustamine ja lõpetamine)?

1.3.5. Kas eelnõu mõjutab kindlate tööandjate rüh-
made, nt äriühingud, tegevusala, majandusüksuse
suurus töötajate järgi, kindlas piirkonnas tegutsevad
ettevõtted, nõudlust kindla tööjõu järele (nt kõrgelt
haritud, kindlate ametitega)?

1.3.6. Kas eelnõu mõjutab töötajate koolitusvajadust?
Kas eelnõu mõjutab koolituse kättesaadavust erineva-
tele töötajate rühmadele? Kas eelnõu mõjutab täien-
dus- ja ümberõppe korraldust või kasutamist?

1.4. Kas eelnõu mõjutab töösuhet? EI, mõju töösu- hetele puudub, kuid majandusmeetmete rakenda- misel võib mõju töötasu kasvule olla positiivne

1.4.1. Kas eelnõu mõjutab tähtajaliste töölepingute ja
osaajaga töölepingute sõlmimist — kas see mõjutab
tööandja või töötaja valikuid ja võimalusi?

1.4.2. Kas eelnõu mõjutab makstava töötasu suurust?

1.4.3. Kas eelnõu mõjutab töötajate soovi ja võima-
lusi oskusi ja teadmisi täiendada ning uusi teadmisi
omandada?

1.4.4. Kas eelnõu mõjutab töötajate võimalusi töö- ja
eraelu ühitada, nt võimalust teha karjääris paus hari-
duse omandamiseks, pere ja lastega seotud kohus-
tuste täitmiseks jne?

1.4.5. Kas eelnõu mõjutab töötajate sotsiaalseid ga-
rantiisid, nt pensioni, töötuskindlustushüvitist jne?

1.5. Kas eelnõu mõjutab töötervishoidu ja tööohu- tust? EI

1.5.1. Kas eelnõu mõjutab tööst põhjustatud haiguste ja haigustega seotud terviseprobleemide esinemist?

1.5.2. Kas eelnõu mõjutab tööandjate- või töötajate-poolset motivatsiooni tervise edendamiseks, nt ter- visespordivõimalused, ja tööohutuse parandamiseks töökohal?

1.5.3. Kas eelnõu mõjutab töötingimuste ja töökesk- konna edendamist tööandja poolt?

1.5.4. Kas eelnõu mõjutab tööandjate käitumist tege- lemisel töökeskkonna ohutegurite väljaselgitamise ja ohtude kõrvaldamise või maandamisega?

1.6. Kas eelnõu mõjutab naiste ja meeste olukorda ühiskonnas ning sugudevahelisi suhteid? Mõju on positiivne, hinnang on antud eelkõige arengukoos- töö meetmete rakendamisel ning rahvusvaheliselt põhiõiguste ja vabaduste kaitse tegevuste elluviimi- mise aspektist

1.6.1. Relevantsuse kontrollimiseks tuleb koguda ja analüüsida sooliselt eristatud statistilisi andmeid ja esitada üldised küsimused:

Kas eelnõu mõjutab naiste ja meeste igapäevaelu? [JAH](#)

Kas meeste ja naiste vahel on selles valdkonnas eri- nevusi (õigustes, kohustustes, võimalustes, vastutu- ses, ressurssides, osaluses, soorollidega seotud väärtu- stes ja normides)? [JAH](#)

Kui vastus kummalegi küsimusele on jaatav, siis on sooline vaatenurk asjakohane ja asjaomase ettepa- neku võimalikku mõju naistele ja meestele tuleks hin- nata. Tuleks määrata, kas potentsiaalselt võib esineda positiivset või negatiivset mõju naistele või meestele või sugupoolte suhetele. Mõjude analüüsi vajadust ai- tavad hinnata ka alljärgnevad kontrollküsimused:

1.6.2. Kas eelnõu mõjutab meeste ja naiste ligipääsu ressurssidele (raha, aeg, omand, materiaalsed hüved, informatsioon, jne) ja ressursside jagunemist meeste ja naiste vahel? [JAH](#)

1.6.3. Kas eelnõu mõjutab naiste ja meeste töö-, pere- ja eraelu ühitamise võimalusi, sh hoolduskohustusi (lapsed, eakad, erivajadustega inimesed, jne) ja ajaka- sutust? [JAH](#)

1.6.4. Kas eelnõu mõjutab naiste ja meeste ameti- ja kutseoskuste arendamise võimalusi? [JAH](#)

1.6.5. Kas eelnõu mõjutab naiste ja meeste töövõima- lusi ja tööhõivet? [JAH](#)

1.6.6. Kas eelnõu mõjutab naiste ja meeste võimalusi osaleda ühiskonna otsustusprotsessides? [JAH](#)

1.6.7. Kas eelnõu mõjutab naiste ja meeste tervist ja haigestumist, tervisekäitumist ning vajadust tervis- hoiuteenuste järele? [JAH](#)

1.6.8. Kas eelnõu mõjutab naiste ja meeste turvalisust, vägivalda ohvriks langemise ohtu? [JAH](#)

1.6.9. Kas eelnõu mõjutab naiste ja meeste tõrjutust, sotsiaalset kaasatust? [JAH](#)

1.6.10. Kas eelnõu mõjutab ühiskonna arusaama soo- rollidest, näiteks tööde jagunemine meeste ja naiste vahel, inimeste vastavaid hoiakuid ning käitumist? [JAH](#)

1.7. Kas eelnõu mõjutab erinevatesse sihtrühma- desse kuuluvate inimeste õigusi? Mõju on posi- tiivne, hinnang on antud eelkõige arengukoostöö meetmete rakendamisel ning rahvusvaheliselt põ- hiõiguste ja vabaduste kaitse tegevuste elluviimi- se aspektist

1.7.1. Kas eelnõu tagab igaühe õiguse mitte saada eba- võrdse kohtlemise osaliseks? Kas eelnõu tagab igaühe õiguse mitte olla diskrimineeritud rassi, nahavärvuse, soo, keele, päritolu, usutunnistuse, poliitiliste või muu- de veendumuste, samuti varalise ja sotsiaalse seisun- di, vanuse, puude või seksuaalse sättumuse või muu- de asjaolude tõttu? [JAH](#)

1.7.2. Kas eelnõu mõjutab erinevate sotsiaalsete rüh- made toimetulekut, sh igapäevaelu toimetulekut (ise- seisev elamine, õppimine, töötamine), elatustaset, sh näiteks toetused vanemaealistele, lastega peredele, puuetega inimestele, ja nende võimalusi teha neile sobivat tööd? [JAH](#)

1.7.3. Kas eelnõu puudutab erikohtlemist vajavate või riskirühma kuuluvate inimeste sotsiaalset kaasatust? [JAH](#)

1.7.4. Kas eelnõu mõjutab noorte sotsiaalseid garantiid (ravikindlustus, ühistranspordi sõidusoodustused, tasuta koolieine, õppevahendid, õppetoetused jms)? [JAH](#)

1.7.5. Kas eelnõu mõjutab lapsi ja lastega perede hea- olu ja tervist, toimetulekut, inimsuhteid, elukeskkonda, igapäevaelu sujumist, osalemist ja võrdsust kas otse laste või kaudselt nende pere või kogukonna kaudu? [JAH](#)

1.8. Kas eelnõu mõjutab kodanike võimalusi osale- da ühiskondlikus elus ja seda mõjutada? JAH

1.8.1. Kas eelnõu mõjutab kodanike selliseid põhiõigusi nagu sõnavabadus, ettevõtlusvabadus, eraelu puutu- matus jne? [EI](#)

1.8.2. Kas eelnõu mõjutab noorte võimalusi osaleda ühiskondlikus elus? [EI](#)

1.8.3. Kas eelnõu mõjutab mittetulunduslike organi- satsioonide maksukoormust? [EI](#)

1.8.4. Kas eelnõu mõjutab elanike ühiskondlikku aktiiv- sust (vabatahtlikku tegevust, annetamist)? [JAH](#), läbi kodanikudiplomaatia, vt täpsemalt eespool

1.8.5. Kas eelnõu mõjutab mittetulunduslike organi- satsioonide aktiivsust ja arengut? [JAH](#), positiivne mõju on läbi arengukoostöö laiendamise, vt täpsemalt jul- geoleku osa

1.9. Kas eelnõu mõjutab haridussüsteemi ja kultuu-

ri korraldust? JAH

1.9.1. Kas eelnõu mõjutab teadus- ja arendustegevust ning milline on eelnõu mõju teadmistepõhise ühiskonna arengule? JAH, kavandatud on tegevused, mis suurendavad välispoliitika analüüsipõhisust

1.9.2. Kas eelnõu mõjutab haridusteenuste, sh alus-, põhi-, kesk-, kõrg- ja täiendusharidus, ning kultuuri-teenuste kättesaadavust ja kvaliteeti? JAH, kavandatud on tegevusi kultuuridiplomaatia tugevdamiseks

1.9.3. Kas eelnõu mõjutab erinevate kultuurivaldkondade, sh teater, kino, muusika, kunst, arhitektuur, kirjandus, rahvakultuur, sport, meedia jne, arengut? JAH, kavandatud on tegevusi kultuuridiplomaatia tugevdamiseks

1.10. Kas eelnõu mõjutab rahvastiku arengut?

1.10.1. Kas eelnõu mõjutab sündimust? EI

1.10.2. Kas eelnõu mõjutab sisse- või väljarännet? JAH, arengukava meetmete eesmärk on mõjutada eestlaste tagasirännet positiivselt

1.10.3. Kas eelnõu mõjutab rahvastiku soolis-vanuse-list struktuuri? JAH

1.10.4. Kas eelnõu mõjutab rahvusvähemuste olukorda Eestis? EI

1.10.5. Kas eelnõu mõjutab rahvusvähemuste lõimumist? EI

1.10.6. Kas eelnõu mõjutab rahvusvähemuste kultuurilise ja keelelise omapära säilimist? EI

1.10.7. Kas eelnõu mõjutab asustuse paiknemist? EI

2. Mõju riigi julgeolekule ja välissuhetele

2.1. Kas eelnõu mõjutab riigi sisejulgeolekut ja võitlust kuritegevusega? JAH

2.1.1. Kas eelnõu mõjutab kuritegevust või terrorismi, sh kuritegevuse taset ning inimeste võimalusi ja valmisolekut (nt elukeskkonna või toimetuleku muudatuste tõttu) kuriteo toimepanemiseks? JAH, välispoliitilised meetmed on ennetav mõju sisejulgeolekule.

2.1.2. Kas eelnõu mõjutab turvalisust, sh näiteks info- turvet, küberturvalisust, ruumilist turvalisust, isikurvalisust, personaliturvalisust, piiriturvalisust, päästesüsteemi, sh ohutusnõudeid ja -järelevalvet, päästeasutuste ülesandeid, hädaolukordadeks valmistumist ja kriisireguleerimist, või valvet? JAH, mõju on positiivne küberjulgeoleku meetmete rakendamisel.

2.1.3. Kas eelnõu mõjutab õiguskaitseorganite tööd, sh nende võimalusi takistada, paljastada või lahendada kuritegusid ja väärtegusid, mõista õigust ning viia ellu karistuspoliitikat? EI

2.1.4. Kas eelnõu mõjutab inimeste õigusi kriminaalmenetluses, sh tasakaalu julgeolekuhuvide ja kahtlustatavate õiguste vahel ning kuriteoohvrite ja tunnistajate õigusi? EI

2.2. Kas eelnõu mõjutab riigi üldist julgeolekut? JAH

2.2.1. Kas eelnõu mõjutab Kaitseväge või Kaitseliidu organisatsiooni, töökorraldust ja võimet täita oma ülesandeid nii rahuajal (nt loodusõnnetuse või inimtegevuse tagajärjel aset leidnud katastroofi tagajärgede likvideerimine) kui ka kriisi korral ja sõjaajal, sh kaitsta riigi territoriaalset terviklikkust? EI

2.2.2. Kas eelnõu mõjutab Kaitseväge koostöövõimet NATO-ga, võimet osaleda rahvusvahelistes kriisihaldamisoperatsioonides ja teistes rahupartnerlusprogrammides ning kaitsekokkulepetes? JAH, positiivne mõju luuakse julgeoleku meetmetega, vt täpsemalt „Mõju julgeolekule“

2.3. Kas eelnõu mõjutab suhteid välisriikide ja rahvusvaheliste organisatsioonidega? JAH

2.3.1. Kas eelnõu mõjutab Eesti rahvusvaheliste kohustuste täitmist? JAH, positiivne mõju luuakse julgeoleku meetmetega, vt täpsemalt „Mõju julgeolekule“

2.3.2. Kas eelnõu mõjutab Eesti välisesinduste tööd? JAH, mõju on laialdane, vastavad meetmed on kirjeldatud julgeoleku ja majanduse osas.

2.3.3. Kas eelnõu mõjutab Eesti võimet panustada rahvusvahelisse arengukoostöösse ja humanitaarabisse? JAH, positiivne mõju luuakse julgeoleku meetmetega, vt täpsemalt „Mõju julgeolekule“

2.3.4. Kas eelnõu mõjutab Eesti võimalikke läbirääkimispositsioone, -strateegiat ja -taktikat? JAH, positiivne mõju luuakse julgeoleku meetmetega, vt täpsemalt „Mõju julgeolekule“

3. Majanduslike mõjude hindamine

3.1. Kas eelnõu mõjutab leibkondade majanduslike otsuseid? EI

3.1.1. Kas eelnõu mõjutab leibkondade tarbimiskäitumist, sh muutuvad tarbimisotsused (struktuur, maht), muutub tarbimise, säästmise ja investeerimise vahetuskord?

3.2. Kas eelnõu mõjutab ettevõtluskeskkonda ja ettevõtete tegevust? JAH, vt täpsemalt „mõju majandusele“

3.2.1. Kas eelnõu mõjutab kehtestatud maksusid, tasusid või ettevõtlustoetusi otseselt (nt tulumaksu või ettevõtlustoetuste määrade muudatused) või kaudselt (nt muudatused tööjõu sissetulekute maksustamise tõttu või tollimäärade muutmine)? EI

3.2.2. Kas eelnõu mõjutab ettevõtjate krediidi- või maksevõimelisust või ettevõtjate võimekust kaasata kapitali finantsturgudelt? EI

3.2.3. Kas eelnõu põhjustab muutusi äritegevuse suunatultuses? JAH

3.2.4. Kas eelnõu mõjutab äritegevuse aktiivsust või investeeringuid mõnda ettevõtlussektoris? [JAH](#)

3.2.5. Kas eelnõu mõjutab ettevõtetevahelist konkurentsi, st takistab, piirab või moonutab konkurentsi ettevõtete vahel, sh Eesti ettevõtete rahvusvahelist konkurentsivõimet? [EI](#)

3.2.6. Kas eelnõu mõjutab uute ettevõtete pääsu turule (nt piirangud lubade, litsentside kujul), turu koonustumistaset ja ettevõtete konkurentsimeetodite (nagu hinnad, kvaliteet, reklaam) kasutamist? [JAH, mõju on positiivne](#)

3.2.7. Kas eelnõu mõjutab eelkõige väikeettevõtteid või äritegevust alustavaid ettevõtteid või teisi majanduslikult vähemkindlustatud ettevõtteid, sh füüsilisest isikust ettevõtjaid? [EI](#)

3.2.8. Kas eelnõu mõjutab mõne kindla tegevusalaga seotud ettevõtete või majandussektori toimetulekut? [EI](#)

3.2.9. Kas eelnõu mõjutab (edendab või takistab) innovatsiooni ehk uute tootmismeetodite, toodete ja teenuste väljatöötamist, samuti uurimis- ja arendustegevust? [JAH, vt täpsemalt „mõju majandusele“](#)

3.2.10. Kas eelnõu mõjutab (suurendab või vähendab) ettevõtete rahvusvahelistumist (nt elavdab ettevõtete eksporditegevust, soodustab sissetulevaid ja väljaminevaid välisinvesteeringuid jne)? [JAH, vt täpsemalt „mõju majandusele“](#)

3.2.11. Kas eelnõu mõjutab ettevõtetevahelist koostööd eriti väike- ja keskmise suurusega ettevõtete vahelise koostöö edendamist? [EI](#)

3.2.12. Kas eelnõu mõjutab maaettevõtlust? [EI](#)

**3.3. Mõju halduskoormusele: kas eelnõu mõjutab ettevõtetele, mittetulunduslikele organisatsioonidele või füüsilistele isikutele õigusaktide rakendamise kaasnemaid infokohustuste vm koormise täitmisega kaasnevaid kulusid (st kulud, mis teki-
vad õigusaktiga nõutud informatsiooni haldamisel ja edastamisel riigile või kolmandatele osalistele)?** [EI](#)

3.3.1. Kas eelnõu mõjutab (suurendab või vähendab) ettevõtete, mittetulunduslike organisatsioonide või kodanike poolt riigile teabe edastamise kohustust ja sellega kaasnevaid kulusid, st nii info hulka kui ka selle kogumise, sisestamise ja kontrolliga seotud tööprotseduure või toiminguid? [EI](#)

3.3.2. Kas eelnõu mõjutab ettevõtte tegevuseks vajalike kooskõlastuste taotlemisega kaasnevate menetlustoimingute (nt loa või litsentsi taotlus, tegevusarande või registrikande esitamise kohustus jne) hulka või olemasolevate toimingute töömahukust ja sellega kaasnevaid kulusid, nt lisanduvad või vähenevad otsesed (lõivud) või kaudsed kulud (notaritasud, ekspertiis)? [EI](#)

3.3.3. Kas eelnõu mõjutab nõudeid, mis puudutavad mõne täiendava tööprotseduuri tegemist või tekib kohustus spetsiaalse tehnika hankimiseks? [EI](#)

3.4. Kas eelnõu mõjutab infoühiskonna arengut? [JAH, vt täpsemalt „mõju majandusele“](#)

3.4.1. Kas eelnõu mõjutab ühiskonna elutähtsate funktsioonide sõltuvust infotehnoloogiast või andmesidevõrkudest? [EI](#)

3.4.2. Kas eelnõu mõjutab mõne infoühiskonna teenuse kasutamist ja kättesaadavust, nt kas eelnõust tulenevate uute teenuste kasutamine eeldab erilisi seadmeid või oskusi ja võtab arvesse eri inimrühmade vajadusi? [EI](#)

3.4.3. Kas eelnõu mõjutab infoühiskonna teenuste pakkumist, sisu või selliseid teenuseid pakkuvate ettevõtete tegevust? [JAH, vt täpsemalt „mõju majandusele“](#)

3.5. Kas eelnõu mõjutab põllumajanduse, kalamajanduse ja toiduainete tööstuse arengut? [JAH, mõju on positiivne, vt täpsemalt „mõju majandusele“](#)

3.5.1. Kas eelnõu mõjutab Eestis toodetava, töödeldava või tarbitava toidu ohutust ja kvaliteeti? [EI](#)

3.5.2. Kas eelnõu mõjutab taime- või loomakasvatuse kasutatavate taimede ja loomade tervislikku seisundit, valdkonnas tegutsemiseks vajaliku kvaliteetse tööjõu olemasolu, taime- ja loomakasvatajate investimisevõimalusi ja teisi valdkonnas tegutsemise eeldusi? [EI](#)

3.5.3. Kas eelnõu mõjutab kalandusega, taime- või loomakasvatusega tegelevate ettevõtjate arenguvõimalusi, konkurentsivõimet? [JAH, mõju on positiivne, vt täpsemalt „mõju majandusele“](#)

3.5.4. Kas eelnõu mõjutab kalavarusid, püügivõimsust või teisi kalandusega tegelemise eeldusi? [EI](#)

3.5.5. Kas eelnõu mõjutab põllumajandusega (sh taime- ja loomakasvatus, kalandus) tegelemiseks vajaliku keskkonna (sh näiteks maastike, elurikkuse, vee-keskkonna) säilimist? [EI](#)

3.5.6. Kas eelnõu mõjutab põllumajandusmaa pindala suurust või kvaliteeti (mulla viljakus, orgaanilise aine koostis vms)? [EI](#)

3.5.7. Kas eelnõu mõjutab põllumajanduslikku maakasutust? [EI](#)

3.5.8. Kas eelnõu mõjutab põllumajandusliku pärandkultuuri ja geneetiliste ressursside säilimist? [EI](#)

3.5.9. Kas eelnõu mõjutab maaparandussüsteemide säilimist ja nõuetekohast toimimist? [EI](#)

3.5.10. Kas eelnõu mõjutab loomade heaolu? [EI](#)

4. Mõju looduskeskkonnale ja elukeskkonnale

4.1. Kas eelnõu mõjutab looduskeskkonda, sh välisõhku, vett, pinnast, taimestikku ja loomastikku? EI

4.1.1. Kas eelnõu mõjutab välisõhu saastet, sh välisõhku eralduvate saasteainete heitekoguseid (suurendab või vähendab) ja välisõhu kvaliteeti?

4.1.2. Kas eelnõu mõjutab veekogude seisundit, sh suurendab või vähendab pinnavee või põhjavee kvaliteeti, mõjutab veevarude, sh joogivee varude hulka?

4.1.3. Kas eelnõu mõjutab mulla ja pinnase kvaliteeti, sh suurendab või vähendab pinnase saastet, või kasutuskõlbliku pinnase suurust, sh maakasutuse muudatused (nt ehitustegevus, rohealade säilimine)?

4.1.4. Kas eelnõu mõjutab loodusressursside tarbimist (nt põhjustab taastuvate loodusressursside tarbimist nende taastumisest kiiremas tempos või suurendab või vähendab taastumatute loodusressursside tarbimist)?

4.1.5. Kas eelnõu mõjutab elurikkust (nt taime- ja loomaliikide arvu, nende elukeskkonda, toitumisvõimalusi, levikut ja omavahelisi suhteid, kaitstavaid loodusobjekte ja ohustatud elupaiku, ökosüsteemi teenuste pakkumise võimet, sh lähtudes majanduslikust aspektist)?

4.1.6. Kas eelnõu mõjutab osoonikihi kahanemist seoses osoonikihti kahandavate ainete heitega keskkonnas?

4.1.7. Kas eelnõu mõjutab kasvuhoonegaaside heitkoguste emissiooni atmosfääri?

4.1.8. Kas eelnõu mõjutab Natura 2000 võrgustiku nimikirja kantud alasid?

4.2. Kas eelnõu mõjutab elukeskkonda, sh elutingimusi ja heaolu? EI

4.2.1. Kas eelnõu mõjutab energialiikide kasutamise osakaale, nt mõjutab tarbijate energiakasutuse eelistusi, tootmise energiasõltuvust või energia tarbimist suurenemise või vähenemise suunas?

4.2.2. Kas eelnõu suunab elurajoonide, tööstuse või muu tegevuse paiknemist?

4.2.3. Kas eelnõu mõjutab transpordivajaduse muutust, sh selliste eri transpordiliikide nagu sõiduautode, rongi-, laeva- või mereliikluse osakaalude muudatusi?

4.2.4. Kas eelnõu mõjutab elukeskkonna kvaliteeti, sh saaste, müra, vibratsiooni suurenemist või vähenemist (nt maakasutuse muutmise tõttu)?

4.2.5. Kas eelnõu mõjutab keskkonnariskide, sh kliimamuutuse, looduskatastroofide, õnnetused tõenäosust või ulatust ja võimalust nendeks valmistuda või nendega kohaneda?

4.2.6. Kas eelnõu mõjutab otse või näiteks transpordi-

korralduse või ehitamise kaudu kogukondade erinevate tegevuste moodustatavat tervikut, ehitisi, maastikku, linnapilti või kultuuriliselt väärtuslikke alasid või objekte ning maakasutust?

4.2.7. Kas eelnõu mõjutab inimeste keskkonnateadlikkust, keskkonnavalitsuseid hoiakuid, käitumist või väärtusi?

4.2.8. Kas eelnõu mõjutab jäätmete tekke või taaskasutamise suurenemist või vähenemist?

5.1. Kas ja kuidas õigusakti eelnõu mõjutab riigi regionaalpoliitika üldiste eesmärkide saavutamist? JAH, vt täpsemalt „mõju julgeolekule“

5.1.1. Kas eelnõu mõjutab inimeste põhivajaduste tagatust mõnes Eesti piirkonnas (hinnates seejuures eelnõu regionaalseid mõjusid inimeste liikumisvõimaluste, töövõimaluste, põhiteenuste, elukeskkonna kvaliteedi ja eneseteostusega seotud valikuvõimaluste tagatusele)? EI

5.1.2. Kas eelnõu mõjutab Eesti eri piirkondade majanduslikku konkurentsivõimet (hinnates seejuures, kas ja kuidas eelnõu mõjutab eri piirkondade aeg-ruumiliste vahemaade muutuseid; erinevate piirkondade ja piirkondlike institutsioonide vahelist koostööd; piirkonnaspetsiifiliste arengueelduste ära kasutamist majandustegevuses ja muid piirkondade majandusarengu eelduseid)? EI

5.1.3. Kas eelnõu mõjutab erinevate Eesti piirkondade koostööd ja sidusust ülepiiri regioonide ning ülejäänud Euroopaga? JAH

5.2. Kas ja kuidas õigusakti eelnõu mõjutab eri piirkondade regionaalarengut kujundavaid tegureid? JAH, mõju on positiivne

5.2.1. Kas eelnõuga kaasneb mõjusid (keskkonna-, majandus-, sotsiaal-demograafilised või kultuurilised), mis avaldavad mõju ainult kindlatele piirkondadele või avalduvad kindlates piirkondades selgelt erineval viisil ja ulatuses kui teistes? EI

5.2.2. Kas eelnõu mõjutab mõne piirkonna elanikkonna demograafilist koostist, elanike arvu või rändesaldo muutuseid (sh kas soodustab suuremat koondumist mõnda tüüpi piirkondadesse või sealt väljarännet)? EI

5.2.3. Kas eelnõu mõjutab avalike põhiteenuste (haridus-, kultuuri-, sotsiaal-, tervishoiu-, turva- ja pääste- ning ühistransporditeenused) või muude äri- ja vabaaja teenuste kättesaadavust ja kvaliteeti eri piirkondade lõikes? EI

5.2.4. Kas eelnõu soodustab ettevõtete konkurentsivõime- ja tegevuseelduste piirkondlikku võrdsust või ebavõrdsust (nt ettevõtluskeskkonna arendamiseks suunatavate vahendite ja investeeringute suuruse, ettevõtete tegevuskulude, piirkondliku ettevõtlusstruktuuri mitmekesisuse, teadus-arendustegevuse eelduste vallas)? JAH, mõju on positiivne

5.2.5. Kas eelnõu mõjutab mõne piirkonna tööhõivet (sh töökohtade arvu ja töötust) või mõjutab (suurendab või vähendab) eri piirkondade vahelisi tööhõive erinevusi? [JAH, mõju on positiivne](#)

5.2.6. Kas eelnõu mõjutab piirkondlikke erinevusi elanike sotsiaal-majanduslikus toimetulekuvõimes (sh sissetulekute suuruses) või elukalliduses? [EI](#)

5.2.7. Kas eelnõu rakendamine mõjub ohustavalt mõne piirkonnaspetsiifilise eripära või arengueelduse säilimisele (sh kas eelnõu mõjutab mõnes piirkonnas väljakujunenud traditsioonilise tegevusala või mõne muu kultuurilis-ajaloolise ja loodusliku eripära säilimist ning selle arengu jätkusuutlikkust)? [EI](#)

5.3. Kas ja kuidas õigusakti eelnõu mõjutab kohaliku tasandi positsiooni ja osalust nii riikliku kui ka kohaliku arengu kavandamises ja poliitikakujundamise protsessides? [EI](#)

5.3.1. Kas eelnõu mõjutab kodanike ja kodanikuühenduste omaalgatuse ning kohalikus arendustegevuses ja piirkondlikku arengut puudutavas otsustusprotsessis osalemise võimalusi?

5.3.2. Kas eelnõu mõjutab kohalike omavalitsuste, maavalitsuste või riigi regionaalsete kohahaldusüksuste osalemisvõimalusi ja kaasatust riikliku valdkonnapoliitika ja õigusloome kujundamise protsessides?

5.3.3. Kas eelnõu mõjutab eri piirkondade kohaliku omavalitsuse üksuste, maavalitsuste ja muude riigi regionaalsete kohahaldusüksuste finantssuutlikkust või halduskoormust ning kas eelnõu suurendab või vähendab nende omavahelisi erinevusi finantssuutlikkuses ja halduskoormuses?

6.1. Kas eelnõu mõjutab riigi- ja kohaliku omavalitsuse asutuste korraldust? [JAH](#)

6.1.1. Kas eelnõu mõjutab asutustevahelisi suhteid, sh riigiasutuste omavahelisi pädevussuhteid ja koostööd või riigi ja kohalike omavalitsuste omavahelist tööjaotust ja koostööd? [EI](#)

6.1.2. Kas eelnõu toob kaasa uute asutuste või struk-

tuuriüksuste loomise, ümberkorraldamise või seniste asutuste või struktuuriüksuste likvideerimise? [JAH, vt „mõju julgeolekule“, arengukoostöö agentuuri loomine](#)

6.1.3. Kas eelnõu mõjutab asutuste ülesandeid ja töökorraldust, sh asutuse töökoormust (ülesannete hulka ja iseloomu), sisemist töökorraldust ja protseduure või põhiülesannete täitmise ja teenuste osutamise võimet? [EI](#)

6.1.4. Kas eelnõu mõjutab riigi ja kohaliku omavalitsuse asutuste ülalpidamise kulukust? [JAH](#)

6.1.5. Kas eelnõu mõjutab avalike teenuste kättesaadavust, sh riigi ja kohalike omavalitsuste läbiviidavate menetluste kestust ja kulukust, ning kvaliteeti sihtrühmade jaoks? [EI](#)

6.1.6. Kas eelnõu mõjutab riigi- ja kohaliku omavalitsuse asutuste personali või organisatsiooni, sh personali arvu, nende positsiooni, asutuste struktuuri? [EI](#)

6.1.7. Kas eelnõu mõjutab nõudeid riigi- ja kohaliku omavalitsuse asutuste personalile, sh kvalifikatsiooni- ja haridusnõudeid? [EI](#)

6.1.8. Kas eelnõu mõjutab avalike teenistujate ja ametiasutuste töötajate koolitusvajadust? [JAH](#)

6.2. Kas eelnõu mõjutab avaliku sektori rahastamist, sh kulusid ja tulusid? [JAH](#)

6.2.1. Kas eelnõu mõjutab avaliku sektori tulusid, sh riigieelarve kujunemist ja selle jätkusuutlikkust? [JAH](#)

6.2.2. Kas eelnõu mõjutab avaliku sektori mõne osa (põhiseaduslike institutsioonide, täidesaatva riigivõimu asutuste, kohalike omavalitsuste jne) rahastamisvajadust ehk kulusid? [EI](#)

6.2.3. Kas eelnõu mõjutab avaliku sektori siseseid finantssuhteid (näiteks riigi ja omavalitsuste vahelisi rahalisi suhteid)? [EI](#)

6.2.4. Kas eelnõu mõjutab finantskontrolli avalikus sektoris või finantsotsuste läbipaistvust? [EI](#)

6.2.5. Kas eelnõu mõjutab mittetulundussektori rahastamist või finantssuhteid riigiga? [EI](#)